

TALLINNA KESKRAAMATUKOGU

2010. A TEGEVUSE ARUANNE

SISUKORD

1. Põhilised tegevussuunad	3
1.1 Arendustegevus.	4
1.1.1 Arendustegevus 2010. aastal.....	4
1.1.2 Planeeritav arendustegevus aastaks 2011	7
2. Juhtimine.....	8
2.1 Struktuur, töökorraldus	8
2.2 Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid	9
2.3 Nõukogud.....	9
2.4 Töö koordineerimine ja koostöösuhted.....	9
3. Eelarve kasutamine	10
4. Raamatukogu haldusjuhtimine.....	12
5. Personali juhtimine ja areng.....	13
5.1 Ülevaade täienduskoolitustest.....	13
5.2 Erialahariduse omandamine	15
5.3 Maakonnaraamatukogu osa koolituste korraldamisel.....	15
5.4 Töötajate tunnustamine	16
6. Kogud.....	17
6.1 Kogude komplekteerimine.....	21
6.2 Kustutamine	21
7. Kataloogitöö.....	21
8. Raamatukoguteenused	22
8.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.....	22
8.2 Raamatukogu kasutamine (sh lapsed).....	23
8.2.1 Kasutajakoolitus.....	30
8.2.2 Muusikaosakond	31
8.2.3 Arvutiteenus	35
8.2.5 Raamatukogu tegevuse tutvustamine.....	36
8.3 Laste- ja noorteteenindus	37
8.4 Raamatukogu kultuurikeskusena	39
8.4.1 Näitused	40
8.4.2 Üritused.....	42
8.4.2.1 Üritused väikelastele	42
8.4.2.2 Üritused kooliealistele lastele	44
8.4.2.3 Üritused noortele.....	48
8.4.2.4 Üritused täiskasvanutele	49
8.4.2.5 Muusikalised üritused	50
8.4.2.6 Tallinna linna üritused ja koostöö teistega.....	51
8.4.2.7 Lugesisaasta üritused.....	54
9. Bibliograafia- ja infotöö.....	55
9.1 Andmebaaside loomine.....	55
9.2 Infopäringud.....	56
Kokkuvõte.....	57

Tallinna elanike arv 01.01.2010 seisuga: 406 699
Üldkasutatavate raamatukogude arv: 18
Raamatukogubuss: 1

1. Põhilised tegevussuunad

Tallinna Keskraamatukogu on avatud igaühele, pakkudes juurdepääsu informatsioonile, teadmistele, oskustele ja kultuurile. Pakume ja arendame teenuseid, mis aitavad tallinlastel ning meie linna külalistel olla aktiivne, informeeritud ja täisväärtuslik ühiskonnaliige.

Raamatukogu missiooniks on edendada elukestvat õpet, kasvatada rõõmu lugemisest igas eas inimeses, pakkuda inspiratsiooni ja elamusi, luua võimalusi eneseväljenduseks ja –arendamiseks ning suhtlemiseks üksteise ja maailmaga. Raamatukogu visioon: muudame elu rikkamaks.

Aasta lõpus oli Tallinna Keskraamatukogu süsteemis 17 haruraamatukogu ja raamatukogubuss Katarina Jee. Raamatukoguteenust kasutas 72 501 lugejat (sh 15 184 last). Meie raamatukogusid külastati 1 069 554 korral (sh lapsed 194 755 korral) ja laenutati koju 1 738 520 teavikut (sh lastele 174 582). Kojulaenutuste arvust (ilma pikendamisteta) 62% moodustavad ilukirjanduse ja 63% eestikeelse kirjanduse laenutused. 2009. aastal külastati raamatukogu kodulehte 413 187 korda. Aasta lõpu seisuga oli meie raamatukogudes kokku 1 020 797 teavikut, neist 60% eesti ja 35% vene keeles, ülejäänud inglise, saksa, soome, prantsuse jt keeltes. Üldarvust 53% moodustab ilukirjandus.

Seoses eelarve kulude kokkuhoiuga olid 2010. aastal lisaks Nurmenuku raamatukogule kollektiivpuhkusel veel kuus haruraamatukogu: Kadrioru, Kännukuke, Männi, Pelguranna, Sõle ja Tondi raamatukogu. Valiku aluseks, millised raamatukogud saata kollektiivpuhkusele, võeti järgmised kriteeriumid: palgafondi kokkuvõid (puhkusel olevate koristajate ja vahel ka raamatukoguhoidjate (0,5 koormusega töötajad täiskoormusel) asendamised), majanduskulude kokkuvõid (elekter, vesi), raamatukogude lahtiolekuajad, linnaosas olevate raamatukogude arv (igas linnaosas avatud vähemalt üks raamatukogu), raamatukogude kaugus teistest raamatukogudest.

Raamatukogubuss ei teenindanud lugejaid ajavahemikul 21.06.2010- 15.08.2010. Bussi töötajate puhkuse kestust eelmisel aastal mõjutas töölepingu seaduse muudatus (§ 68).

Tallinna avalike raamatukogude võrgu arendamisel on püütud silmas pidada Tallinna linna tervikuna: elanike ja raamatukogude arv linnaosas ning raamatukogu lugejate, külastuste ja laenutuste arvud. Seoses eelarve kulude kokkuhoiuga ning väikeste ruumidega, mis ei võimaldanud pakkuda kaasaegset raamatukoguteenust, mida inimene tänapäeval raamatukogult ootab, suleti 01. jaanuaril 2010 Merivälja raamatukogu.

Alates 01.11.2003 vormistati Merivälja raamatukogus lugejaks kokku 915 inimest, sealjuures 30,2% neist 2009. aastal raamatukogu üldse ei kasutanud. Kuna e-kataloog ESTER on internetipõhine, siis paljud raamatukogu külastajad ei olnud kohalikud, vaid kaugemalt sinna sõitnud lapsevanemad, kes käisid oma lastele seal koolis soovitatud kirjandust laenamas. Ka raamatukoguhoidjad tihtipeale suunasid raamatute laenamiseks kesklinna inimesi sõitma Meriväljale, sest seal oli soovitud raamat kohal. Merivälja raamatukogu lugejaskond oli väga väike, mistõttu n.ö kohustuslik kirjandus ja ka mitmed uued raamatud lihtsalt seisis seal.

Hoolimata kollektiivpuhkustest ja Merivälja raamatukogu sulgemisest tõusid kõik Tallinna Keskraamatukogu põhinäitajad.

Lisaks muusikaosakonna ja Lasnamäe uue raamatukogu projektile valmis 2008. aastal ka Merivälja algkooli juurdeehituse projekt (kuna Merivälja raamatukogu ruumid olid väga väikesed ning ei võimaldanud pakkuda kaasaegset raamatukoguteenust), kus lisaks spordikeskusele on ette nähtud ruumid ka avalikule raamatukogule. Projektis raamatukogule eraldatud pörandamaht võimaldaks luua kaasaegse raamatukogu, kus on piisavalt ruumi nii raamatukoguteenuste pakkumiseks kui ka lastele vaba aja kasulikuks sisustamiseks. Raamatukogu loodab, et Tallinna Linnavalitsus leiab lähiaastatel võimaluse Merivälja algkooli juurdeehituse valmimiseks ning Tallinna Keskraamatukogu eelarve mahu taastamiseks.

1.1 Arendustegevus.

1.1.1 Arendustegevus 2010. aastal

2010. aastal keskenduti põhiteenuste kvaliteetsele pakkumisele eesmärgiga säilitada teenuste kättesaadavus vähendatud eelarve tingimustes.

IT arendustes oli pöhiröhk raamatukogu tööprotsesside efektiivsemaks muutmisel (inventeerimistarkvara ning töötlusosakonna aruannete ja saatelehtede generaatori juurutamine), eurole sujuvaks üleminekuks vajalike ettevalmistuste tegemisel ning raamatukogu e-kogude andmebaasi loomisel.

Inventuuride läbiviimiseks osteti kaks traadita käsiterminali Dolphin 9900. Inventeerimistarkvara abil laaditakse e-kataloogist käsiterminali vastava kogu eksemplarikirjed ning raamatukogus kohapeal loetakse käsiterminaliga riulis asuvate teavikute võõtkoodid, mida tarkvara võrdleb andmebaasi kirjetega. Teavikute paigutuse vigade tuvastamiseks on vaja eelnevalt käsiterminali laadida nn kohaviidakaart (raamatukogus kehtestatud teavikute paigutuse kord). Tarkvara võrdleb teaviku paigutust riuilil kohaviidakaardiga ning tuvastab paigutuse vea. Vead salvestatakse tulemusfaili. Esimene inventuur antud tarkvara abil teostati Pirita raamatukogus.

Köik 2010. aasta teavikute kustutusaktid, saatelehed, kogude ja laenutuste aruanded töödeldi aruannete generaatori tarkvaraga. Tarkvara õigustas tehtud kulutusi.

2010. aastal koostas Tallinna Keskraamatukogu projekti raamatukogu elektrooniliste kollektsioonide andmebaasi loomiseks. E-kogude andmebaasi tarkvara koostamiseks sai raamatukogu toetust Hasartmängumaksu Nöukogult ja Kultuurkapitalilt. Tarkvara

koostas firma AWI Projekt OÜ. Andmebaasi alustati kirjete (st mitte testkirjete) sisestamist novembrikuus. Enamuse sisestatud kirjetest moodustavad praegu raamatukogu ajalugu käsitlevad dokumendid, mis ei ole lugejatele nähtavad.

2010. aasta lõpu seisuga oli lugejatele avalikustatud e-noote, 2009. a ja 2010. a omaloominguliste konkursside võitjate teoseid, raamatukogu aastaaruanded, 2010. a Aleksander Sibulale pühendatud raamatukoguhoidjate erialapäeva („Raamatukogu kirjandus- ja infoühiskonnas“) video kirjanike esinemistest. Kirjeid sisestatakse andmebaasi jooksvalt.

Seoses e-kogude andmebaasi arendamisega muutus aktuaalsemaks raamatukogus toimivate kontsertide jm ürituste filmimine, mistõttu hangiti videofilmide monteerimiseks tarkvara Corel VideoStudio Pro X3 Education License (3 litsentsi).

2010. aastal telliti raamatukogu kodulehele raamatumüügi moodul, mis võimaldab raamatukogudel kodulehele üles panna müüki suunatud raamatute nimekirju ja lugejatel teha otsingut kõikidest nimekirjadest korraga või vaadata nimekirju raamatukogude kaupa (<http://www.keskraamatukogu.ee/raamatumyyk>).

Uus ürituste kalender, mida hakati arendama koostöös Delfi.ee meeskonnaga, jäi pooleli finantsraskuste tõttu Delfi.ee-s, mistõttu muutus projekti arendamine ja lõpule viimine firma jaoks väheprioriteetseks. Sellegipoolest tõi liitumine projektiga kasu, sest kalendrisse sisestatud üritused on nähtavad portaalis kuuminna.tallinn.ee ja mistoimub.ee, mis teevad üritused avalikkusele laiemalt nähtavaks.

Veel muudatusi raamatukogu kodulehel: venekeelsed raamatututvustused; soovitused eesti keele õppimiseks; Lasteleht sai uue kujunduse ja uued rubriigid (nt minu hobi, lemmikloom, lugeja tutvustab (raamatut), tähtpäevad), mängud (nt puslemäng, keerulisemad ristsõnad) ja e-raamatud (Jaanus Vaiksoo „Onu Heino väike pere“, Ülle Kütsen „Väike puu ja rändur Kuu“, juttude ja luuletuste kogumik „Omad jutud“); Muusikalehel uued virtuaalnäitused (Veljo Tormis 80 ja Chopin 200); e-vormid, millele saab kaasa panna faile (nt vabatahtlikuks registreerimise vorm, Lastelehel „Räägi meile“ vorm).

Jätkati laste- ja noorteteeninduses traditsiooniliste tegevustega nagu koolivaheaegade sisustamine, süstemaatiline koostöö koolide ja lasteaedadega (erinevate raamatukogutundide läbiviimine), lasteraamatu „Onu Heino väike pere“ (autor lastekirjanik Jaanus Vaiksoo) väljaandmine, mis kingiti 3625-le Tallinnas 1. klassi läinud õpilasele ja nende õpetajatele (juba kolmandat aastat kestev traditsioon).

Tallinna Keskraamatukogu ühines Eesti Rahvusraamatukogu projektiga EOD (*eBooks on Demand*), kus lugeja soovil tehakse vanadest raamatutest, mis anti välja enne aastat 1939 ning mille autorite surmast on möödunud enam kui 70 aastat, digikoopia.

Aastast 2010 on Tallinna Keskraamatukogul *Facebook*'i konto, kus regulaarselt antakse sõpradele teada sellest, mis raamatukogus toimub.

2010. aasta alguses jätkus ID-kaardiga lugejaks registreerimiseks vajalike arvutitöökohtade seadistamine. Teenindusüksustes on nüüd töötajatel erinevalt komplekteeritud arvutitöökohad:

- 1) arvutitöökoht, mille juures on ID-kaardiga lugejaks registreerimiseks vajalik riistvara: teine monitor lugejale info edastamiseks, VGA splitter teisele monitorile info kuvamiseks (et lugejale digitaalallkirja andmise ajal lepingu (raamatukogu kasutamise eeskirja) teksti näidata), numbriklahvistikuga ID-kaardilugeja, vötkoodilugeja;
- 2) arvutitöökoht, millega on ühendatud etiketiprinter, mis on jagatud ka teisele arvutile, numbriklahvistikuta ID-kaardilugeja ja vötkoodilugeja;
- 3) arvutitöökoht, millega on ühendatud ID-kaardilugeja, vötkoodilugeja, printer või kombain.

Kõik töötajate arvutid on rakendatud domeeni, mis lihtsustab nende haldamist ja tagab oluliste andmete kopeerimise domeeniserverisse ning sealt omakorda koopiaseadmetele.

Raamatukogu kasutamise eeskirja digitaalallkirjastamiseks kasutatakse AS Sertifitseerimiskeskuse identifitseerimisteenust. Tasuta juurutamise perioodi lõppedes sõlmiti kontoripaketi leping, kus sätestati, et igakuine päringute arv jääb alla 400. Antud arv ületati ühel korral – oktoobrikuus, kui ID-kaardiga registreerus lugejaks 439 inimest. Aasta lõpu seisuga kasutas ID-kaarti lugejakaardina 3400 inimest.

2010. aasta prioriteediks oli ka interneti kiiruse tõstmine kõikides haruraamatukogudes. Seoses sellega, et Elisal edenes interneti kiiruse tõstmine aeglaselt (põhjendusteks toodi halvad kaablid välisvõrkudes, mis ei kannata võrgukiiruse tõstmist) ning väga raske oli saada tööde osas tagasisidet, lülitati 2010. aastal kaheksa haruraamatukogu STV AS võrku. Mäni haruraamatukogule STV AS poolt pakutud tehniline lahendus ei ole siiski rahuldav. Interneti kiirust tõsteti ka kahes Elisa võrgus olevas haruraamatukogus.

Kuna osades raamatukogubussi peatuskohtades jätkusid KÕU sideprobleemid, vahetati KÕU internetiühendus välja EMT poolt pakutava 3,5G raadioside vastu.

2010. aastal oli mõnes haruraamatukogus probleeme WiFi-ga, mistõttu side parandamiseks kas lisati või vahetati seadmed välja. Firma Kohtvõrgud OÜ abil korrastati ka kaabelvõrke.

Smartlinki OÜ spetsialistide abiga jätkati serverite virtualiseerimist. Eelmise aasta lõpuks said serverid virtualiseeritud nende funktsioonide ja neis töötavate tarkvarade alusel. Raamatukogul on 3 serverit erinevatel Windows Serveri platvormidel.

Vastavalt domeenide ümberregistreerimise poliitikale registreeriti ümber aastaid EENETis olnud domeen keskraamatukogu.ee.

Oluline oli Tallinna Keskraamatukogu ISKE rakendamiseks turvameetmete ja turvaklasside määramine, mille eestvedajaks oli Tallinna Linnavalitsus ja koordineerijaks Siemens Osakeyhtiö Eesti filiaal. Infoturbe teemadega jätkatakse ka aastal 2011.

2010. aasta mais alustati raamatukogu vabatahtlike värbamist ning aasta lõpuks oli igas raamatukogus/osakonnas mitu aktiivset vabatahtlikku (01.01.2011 seisuga kokku 40), kes tegelesid põhiliselt lastele ja noortele huvitava tegevuse korraldamisega ning

algajate arvutikasutajate juhendamiseks, samuti aitasid vabatahtlikud raamatukoguhoidjaid erinevate raamatukogutööde tegemisel. Vabatahtlikud aitasid ka raamatukoguhoidjaid koolitada, nt viis infotehnoloogia osakond koos vabatahtlikuga läbi koolituse, kus õpetati töötajaid kasutama pilditöötluse vabatarkvara Picnic.

Töötajate koolitustel keskenduti raamatukoguhoidjate tekstitöötlus-, tabelitöötlus- ja esitlusprogrammide tundmisele. Selleks hangiti firmalt eTraining raamatukogu kümnesse arvutisse rääkivad arvutiõppeprogrammid (MS Office 2007 Word, Excel, Powerpoint ja Excel edasijõudnutele). Firma poolt pakutud serveriversiooni, mis võimaldab õppeprogramme kuulata kõikides haruraamatukogudes, ei olnud raamatukogu eelarve juures võimalik osta. Eelpool toodud programmide tundmine aitab raamatukoguhoidjal läbi viia erinevaid kasutajakoolitusi, kirjutada artikleid ja aruandeid. Antud õppeprogramme on võimalik raamatukogus kasutada ka raamatukogu lugejatel.

Et töötajad õpitud MS Office 2007 programme ei unustaks, osteti juurde 30 kasutajalitsentsi – litsentse on nüüd kokku 120. Litsentse tuleb juurde osta ka aastal 2011, et paigaldada uuem tarkvara ka ülejäänud töötajate ja lugejate arvutitöökohtadesse.

Personalitarkvara Persona hooldusfirma AS Fujitsu-Siemens teatas 2010. aasta lõpus hoolduslepingu tingimuste muutmisest, mis tõstaks raamatukogule aastase hooldustasu neljakordseks. Raamatukogu otsustas hoolduslepingu lõpetada, st edaspidi tasutakse andmebaasi hoolduse eest tunnitasu alusel.

2007. aastal alustatud teenus, kus lugeja võib laenatud teavikud tagastada ükskõik millisesse Tallinna Keskraamatukogu teenindusüksusesse, on muutunud veelgi populaarsemaks. Kui 2009. aastal tagastati nii üle 40 000 teaviku, siis 2010. aastal juba üle 73 000 teaviku. Aktiivselt kasutati antud teenust ka osade haruraamatukogude kollektiivpuhkustel. Endiselt korraldame antud teenust majandusbussi baasil ning bussi hõivatuse tõttu on raamatute jõudmine n.ö koduraamatukokku väga aeglane. Tagamaks tagastatud teavikute kiire liikumine raamatukogude vahel, tuleb hankida ka teine kaubabuss.

Jätkati võlglastele ettekirjutuste tegemist ning täitmata ettekirjutuste edastamist kohtutäiturile sundtäitmiseks, et parendada kirjanduse kättesaadavust. *Loe ka 8.2.*

1.1.2 Planeeritav arendustegevus aastaks 2011

2011. aasta olulisimaks tarkvaraarenduseks on e-raamatute laenutuskeskkond, mis toimib samadel põhimõtetel nagu täna tavaline raamatukogu. Laenutuskeskkonna finantseerimiseks on raamatukogu küsinud (ja ka saanud) toetust Hasartmängumaksu Nõukogult ja Eesti Kultuuriministeeriumilt.

Kuigi tänaseks on Tallinna Keskraamatukogu e-kogude andmebaasi otsing raamatukogu kodulehel avalikustatud <http://www.keskraamatukogu.ee/e-kogud>, lükkuvad osad projektis kavandatud tegevused (nt uue andmebaasi tutvustamine ja reklaam läbi konkursside ja üleskutsete) edasi 2011. aastasse. 2011. aastal on plaanis ka tarkvara edasi arendada (nt täiendada statistika moodulit).

2011. aastal on plaanis täiendada Tallinna Keskraamatukogu kohaviitade süsteemi ning sellega seondult inventeerimistarkvara.

2010. aasta alguses tehti dokumendihaldustarkvarale UAB Doclogix versiooniuuendus. Sellega seoses on aasta jooksul olnud erinevaid probleeme, sh klienditarkvara mittevastavus operatsioonisüsteemiga Windows 7. Probleemidele lahenduse saamine võtab aga aega, sest põhiline informatsiooni vahetamine toimub e-posti teel (DocLogix halduse ja arendusega tegeleva firmal UAB Doclogix puudub Eestis esindus). Praegu töötab klienditarkvara puudujääkidega, mis peaksid kaduma 2011. aasta versiooniuuendusega.

Seoses uute ID-kaartidega tuleb täiendada raamatukogus kasutusel olevaid tarkvarasid, nt tarkvara digitaalallkirjastamiseks, et lugejad saaksid ka uut ID-kaarti kasutada raamatukogu lugejakaardina.

2011. aastal võetakse ELNET Konsortsiumi eestvedamisel (tuginedes Tallinna Tehnikaülikooli kogemusele ja tarkvarale) kasutusele Estonia pst 8 avakogu juht.

2. Juhtimine

2.1 Struktuur, töökorraldus

Seoses e-teenuste spetsialisti lahkumisega jäid mitmed e-teenustega seotud projektid ajutiselt seisma. Seoses sellega muudeti IT-osakonnas töökorraldust ja muutusid ka töötajate tööülesanded. Alates 1. jaanuarist 2011 muutusid kahe IT-spetsialisti tööülesanded, ühe IT-spetsialisti ja e-teenuste peaspetsialisti tööülesannete ümberkorraldamisel loodi infosüsteemi peaspetsialisti ja veebihalduri ametikohad.

Alates 13. septembrist 2010 asus tööle laste- ja noorteteeninduse pearaamatukoguhoidja, kelle tööülesannete hulka kuulub kogu keskraamatukogu laste- ja noorteteeninduse koordineerimine. 2010. aastal muutus üks eestikeelse kirjanduse osakonna pearaamatukoguhoidja ametikoht seoses tööülesannete ümberkorraldamisega raamatukoguhoidja ametikohaks.

2010. aastast töötab võõrkeelse kirjanduse osakonnas bibliograaf, kes lisaks bibliografeerimisele abistab lugejaid arvutialastes küsimustes, vastab infopäringutele lugemissaalis ning vajadusel teenindab lugejaid ka kojulaenutuses.

2010. aastast ei ole töötlusosakonnas enam eraldi kiletaja ametikohta, mistõttu on teavikute kiletamine osakonnas toimunud ebaregulaarselt. Töötlusosakonna teavikute vormistaja ametikoht on alates 1. jaanuarist 2010 osalise tööajaga varasema täistööaja asemel.

Seoses eurole üleminekul olid erandkorras 30. detsembril suletud kõik Tallinna Keskraamatukogu teenindusosakonnad ja haruraamatukogud.

2.2 Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid

Raamatukogu juhindub oma tegevuses riigi, sh rahvaraamatukogu seadusest, rahvaraamatukogu töökorralduse juhendist, isikuandmete kaitse seadusest, avaliku teabe seadusest, autoriõiguse seadusest, tsiviilseadustiku üldosa seadusest, võlaõigusseadusest, haldusmenetluse seadusest, kohtutäituri seadusest, täitemenetluse seadustikust, halduskohtumenetluse seadustikust, tsiviilkohtumenetluse seadustikust ja Tallinna linna õigusaktidest, UNESCO rahvaraamatukogude manifestist, Tallinna Kultuuriväärtuste Ameti juhataja käskkirjadest ning raamatukogu põhimäärusest.

2010. aasta alguses kinnitati raamatukogu arengukava aastateks 2010-2014.

2010. aasta kevadel alustati raamatukogu kasutamise eeskirja uue redaktsiooni menetlemist. Eeskirja muutmise vajadus tuli raamatukogu teenuste, sh e-teenuste arendustega ning eurole üleminekuga. Uus eeskiri võeti vastu alles 27. jaanuaril 2011 ning hakkas kehtima 01. veebruaril 2011.

2.3 Nõukogud

Tallinna Keskraamatukogul on kaks nõukogu: komplekteerimisnõukogu ja töökeskkonnanõukogu.

2010. aastal tegeles komplekteerimisnõukogu seoses vähenenud komplekteerimiseelarvega teenindusüksuste komplekteerimispõhimõtete korrigeerimisega: arutati paber kandjal väljaantud seaduste, perioodika ja õpikute tellimist ning teavikute eksmplaarsust. Paber kandjal väljaantud seadusi otsustati tellida ainult teenindusosakondadesse, sest kõige kaasaegsema seaduse saab lugeja ikkagi elektroonilisest Riigi Teatajast. Noortele otsustati tellida rohkem ingliskeelset perioodikat. Otsustati, et valikuliselt võib tellida ka algklasside õpikuid. Otsustati, et ei ole hea vähendada nimetuste arvu ning et pigem vähendada rohkem eksemplaarsust.

Töökeskkonnavolinikud tutvusid töökeskkonna olukorraga haruraamatukogudes ja osakondades. Parandati töökohtade ergonoomikat ja töötajate töötingimusi: viie raamatukogu töötajad said uued toolid ja ühes raamatukogus paigaldati ventilatsioonisüsteemile mürasummuti, kahes raamatukogus reguleeriti valgustust, ühes osakonnas reguleeriti töötasapindu, ühes osakonnas paigaldati aknakate katuseaknale. Teenindusosakondade töötajad vaksineeriti gripi vastu.

2.4 Töö koordineerimine ja koostöösuhted

Tallinna Keskraamatukogu kuulub ELNET Konsortsiumisse. Raamatukogu töötajad osalevad erinevate tööühmete töös (haldurite kogu, teenuste tööühm, kataloogimise tööühm, ISE tööühm).

2010. aasta 27. aprillil loodi ERÜ koduloobibliograafia töörühm. Tallinna Keskraamatukogu haldab oma serveris ERÜ koduloobibliograafia töörühma meililisti. Samuti haldab raamatukogu oma serveris ka ERÜ lastetöötajate toimkonna meililisti.

Head suhted on Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiaga, millest viimases annab raamatukogu direktor Kaie Holm loenguid raamatukogude juhtimisest ning oli 2010. aastal ka lõputööde komisjonis. Eelmisel aastal sooritas Tallinna Keskraamatukogus praktikat 5 üliõpilast Tallinna Ülikoolist. 18. novembril oli Männiku raamatukogu raamatukoguhoidja töövarjuks Maria, kes õpib Tallinna Puuetega Noorte Keskuse JUKS arendusrühmas.

Igapäevaselt teeb raamatukogu koostööd erinevate asutustega, sh lasteaedade ja koolidega. *Vt ka 6, 8.2, 8.3 ja 8.4.*

3. Eelarve kasutamine

Raamatukogu kinnitatud tegevuskulude eelarve (ei sisalda investeeringuid, sh teavikute ostmist) 2010. aastal oli 34 890 000 krooni (vähenemine võrreldes 2009. aasta kinnitatud eelarvega 17,1%). Tegevuskulude eelarvet vähendati aasta jooksul 160 000 krooni võrra seoses linnale kuuluvate ruumide halduskulude ümberpaigutamisega raamatukogu eelarvest linnaosavalitsuste eelarvesse. Tallinna linna II lisaeelarvega kandis Keskraamatukogu ise tegevuskulude eelarvest investeeringute eelarvesse turvavärava ja teavikute ostmiseks 504 000 krooni. Nii kujunes aasta lõpuks raamatukogu tegevuskulude eelarve suuruseks 34 525 117 krooni (vähenemine võrreldes 2009. aasta lõpliku eelarvega 15,2%), tegevuskulude eelarve täitmine oli 34 525 068 krooni.

Eelarve kasutamist mõjutasid Tallinna linnapea käskkirjad: 21.12.2009 nr PO-1/267 „Tallinna linna ametiasutuste hallatavate asutuste töötajate töö tasustamise põhimõtted 2010. aastal“, 09.08.2010 nr PO-1/188 „Eelarve täitmisest 2010. aastal“ ja 26.10.2010 nr PO-1/259 „Eelarve täitmisest 2010. aastal“.

Tööjõukulud (sisaldab ka erisoodustust ja erisoodustuselt makstavaid makse) olid 2010. aastal 23 980 199 (vähenemine võrreldes eelmise aastaga 8,2%). Tööjõukulud moodustasid kogu eelarvest 69,5% (2009. aastal 64,1%). 2010. aasta töötajate koosseis oli 10 ametikoha võrra väiksem kui aasta varem, vajalikud koondamised viidi läbi 2009. aasta lõpus. Töötajate töötasu oli 2009. aasta tasemel.

Eelarve nii suures mahus vähendamise tõttu tuli leida võimalusi kulude kärpimiseks. Kollektiivpuhkused võimaldasid kokkuhoidu koristajate palgafondi ja kommunaalkulude arvel. 2009. aasta lõpu seisuga kaotati ära vahetuskoogu ning tagastati vastavad ruumid aadressil Kopli 77 linnaosa valitsusele. Kokkuhoiu eesmärgil anti Kesklinna valitsusele tagasi Liivalaia 40 hoones ruumid, mille renoveerimiseks ja muusikaosakonna laiendamiseks olime investeeringuid tulemusteta taotlenud neli aastat.

2010. aasta eelarve majanduskulu (kõik kulud, va tööjõukulu, liikmemaksud, käibemaks majanduskuludelt ja investeeringud põhivarasse) (kõik summad edaspidi

ilma käibemaksuta) oli 8 899 138 krooni, mis oli 28% vähem kui eelneval aastal. Seega tuli eelarvet kasutada väga säästlikult.

Lähetuskulusid kasutati 2010. aastal 35 695 krooni eest (vähenemine võrreldes eelneva aastaga 49,8%). Koolituskulud olid 115 543 krooni (vähenemine võrreldes 2009. aastaga 35,7%). Koolituskulude oluline vähenemine kahel aastal ei ole võimaldanud tegeleda struktuuriüksuste juhtide ja spetsialistide koolitamisega, selle asemel on tehtud enam grupikoolitusi raamatukoguhoidjatele ning kasutatud oma töötajaid koolitajatena. Nii lähetus- kui koolituskulude kasutamist mõjutas lisaks eelarve vähendamisele ka linnapea oktoobrikuu käskkiri, mis keelas teatud koolitus- ja lähetuskulude tegemise.

Hoonete haldamisel tuli hakkama saada 2009. aastaga võrreldes 453 000 krooni võrra väiksema summaga (2010 – 5 707 645 krooni, vähenemine võrreldes 2009. aastaga 7,4%). Kuna nii aasta alguses kui ka lõpus olid ilmad väga külmad, siis olid kulutused hoonete küttele 200 000 krooni võrra suuremad kui eelmisel aastal. Sel põhjusel sai võrreldes 2009. aastaga 11,7% vähem kulutada hoonete korrashoiule (korrashoiuteenused ja – materjalid 2010. aastal 1 437 380) ja 76,9% vähem remontimisele (hoonete remont 2010. aastal 140 618 krooni).

Eelarve kärpe tõttu tuli vähendada oluliselt ka info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kulusid, kulu vähenes võrreldes 2009. aastaga üle 1 miljoni krooni ehk 48,6% (2010. aasta kulu 1 121 329). Eelarve nii oluline vähendamine raamatukogu jaoks väga prioriteetses valdkonnas tähendas, et me ei saanud teha kõiki vajalikke arendustöid, seda nii tarkvara kui ka riistvara osas.

Sõidukite majandamiskulud vähenesid 18,8% (2010 – 211 786 krooni). Vaatamata kütusehinna tõusule ei vähendatud raamatukogubussi marsruuti, kuigi parandamata jäid bussi välisseinte kriimustused, mis olid tekkinud lumevallide vahel manööverdamiste tõttu.

Perioodikat telliti summas 999 806 krooni (koos km) (vähenemine võrreldes eelmise aastaga 10,5%) ja teavikuid osteti linnaeelarvest 1 889 984,36 (koos km) krooni eest (vähenemine võrreldes 2009. aastaga 30,3%). Tallinna linna poolt kogu 2010. aastaks teavikute komplekteerimiseks eraldatud summa oli 2 889 792 (võrreldes 2009. aastaga vähenemine 24,6%).

Raamatukogunduslikke tarvikuid osteti vaid 119 499 krooni eest (koos km). Kui 2009. aasta eelarve võimaldas hankida tarvikuid ette ka majanduslikult raskeks 2010. aastaks, siis väga keerulises seisus oleme 2011. aastal, kuna eelarve on sama suur kui 2010. aastal, kuid tarvikute varud on otsas.

Riigi poolt anti toetust Tallinna Keskraamatukogule summas 4 965 943 krooni, sellest Kultuuriministeeriumi poolt teavikute ostmiseks 4 906 928 (2009. a 4 870 298 krooni), tegevuskuludeks 5000 krooni, lähetuskuludeks 15 000 krooni (IFLA „Metropolitan Libraries” konverentsil osalemine). Hasartmängumaksu Nõukogult saadi projektile „Nukuteater – laste fantaasiarikaste mängude ja loovuse algus“ 7000 krooni ja elektrooniliste kollektsioonide andmebaasi loomiseks 20 000 krooni. Eesti Töötukassaga sõlmitud lepinguga eraldati 12 015 krooni töötü tööpraktika korraldamiseks. Eesti Kultuurkapitalilt saadi toetust erinevatele projektidele kokku

30 500 krooni. Ka 2011. aastal peame taotlema fondidest ja Kultuuriministeeriumist toetust oma projektide realiseerimiseks.

3.1 Investeeringud

Tallinna linna 2010. aasta kinnitatud eelarves Keskraamatukogule investeeringuid ei eraldatud (va teavikute raha). Aasta lõpus tegi raamatukogu ettepaneku suurendada omatulusid ning seepärast sai tõsta tegevuskulude eelarvest 114 000 investeeringute eelarvesse, mis võimaldas osta väga vajaliku turvavärava Väike-Õismäe raamatukogule.

3.2 Omatulu

2010. aasta kinnitatud eelarves planeeriti omatulu laekumist summas 1 890 000 krooni. I ja II lisaeelarvega suurendati omatulu laekumise plaani, aasta lõpuks planeeriti omatulu laekumist summas 2 100 000 krooni.

Raamatukogu teenis omatulu kokku 2 119 425 krooni (võrreldes 2009. aastaga suurenes omatulu 7,7%). Kommunaalteenuste edasimüügist teeniti 400 809 krooni (võrreldes 2009. aastaga 24,2% enam). Raamatukoguruumide kasutusele andmisest teeniti 27 450 krooni (vähenes võrreldes 2009. aastaga 43,8%), teenuse kasutamine on vähenenud alates 2009. aastast ning on peamiselt seotud koolitusfirmade huvi vähenemisega. Tagatise kustutati 76 725 krooni eest (10,3% vähem kui aastal 2009). Raamatukogule mittevajalike raamatute müügist laekus 24 813 krooni (2009. aastal 2 767 krooni). Kohtutäitur maksis Keskraamatukogule võlgnevuste likvideerimisega seotud summasid u 300 000 krooni eest.

Teenuste eest laekus kokku 1 553 453 krooni (võrreldes 2009. aastaga suurenes antud tulu 6,2%). Lugejad maksid raamatukokku tasu viivitatud aja eest 913 910 krooni (võrreldes 2009. aastaga vähenemine 8,7%). Paljundusteenuse eest laekus 61 768 krooni (vähenemine 8,9%), printimise eest 51 979 (kasv 25,9%), raamatukogukaarte müüdi 170 395 krooni eest (vähenemine 31,3%). Raamatukogu sümboolikaga biolagunevaid kilekotte müüdi kokku 6 543 krooni eest (kasv 108,7%), broneeringute edastamise eest telefoni või mobiiltelefoni teel 4 540 krooni (vähenemine võrreldes 2009. aastaga 31%).

4. Raamatukogu haldusjuhtimine

4.1 Haldustegevus

Kindlustamaks tehnoorkude häireteta töö, sõlmiti aastased hoolduslepingud soojasõlmede, elektripaigaldiste, ventilatsiooni- ja kliimaseadmete, valveseadmete ja liftide hooldamiseks. Lisaks lepingulistele hooldustöödele remonditi valveseadmeid, vahetati akusid, paigaldati täiendavad paanikanupud Laagna, Pääsküla ja Estonia pst 8 (perioodikasaal) raamatukogudele.

2010. aasta eelarves oli remonditöödeks eraldatud 140 618 krooni, millest 78 546,96 krooni moodustas korteriühistute remondifondi makstav tasu. Gonsiori 36 KÜ poolt renoveeriti Torupilli raamatukogu välistrepp. Õismäe tee 115a KÜ viis läbi hoone küttesüsteemi rekonstrueerimise, mille käigus vahetati ära ka Väike-Õismäe raamatukogus paiknevad radiaatorid.

Raamatukogu enda remonditööd olid järgmised: Estonia pst 8 paigaldati ventilatsiooniseadmele mürasummuti ning remonditi jahutusautomaatikat. Juulis lõhuti kurikaelte poolt Pääsküla raamatukogu aken, mille vahetamine läks raamatukogule maksma 16 644,35 krooni. Augustikuus krohviti ja värviti Estonia pst 8 hoone välisseinu. Sügiskuudel remonditi Pelguranna raamatukogu ventilatsiooniseadme kontrolleri, võõrkeelse kirjanduse osakonna akent, vahetati välja osakonna elektriline piidalukk ja tehti küttesüsteemi rekonstrueerimisest tulenevalt viimistlustööd Väike-Õismäe raamatukogus.

Väga paks lumikate ja jääpurikad nõudsid lisatööd katustelt lume mahaajamise ning hoonete ümbert lume koristamise ja äraveo näol. Nõmme raamatukogus jooksis kevadel lumesulamise ajal katus nii läbi, et oli vaja kiiresti oma jõududega see puhtaks rookida (katuselt käis pühapäeval lund ja jääd alla viskamas ka raamatukogu juhtkond), vastasel juhul oleks pidanud hakkama raamatuid evakueerima. Katus sai lapitud, kuid uued probleemid tekkisid taas sügiskul. Lahendus oleks uue katuse ehitus.

Kuum suvi näitas ära ventilatsioonisüsteemide nõrgad kohad nii Estonia pst-l kui ka haruraamatukogudes, kus ruumides tõusis temperatuur kohati 40 soojakraadini ja rohkem.

Alates novembrikuust, st esimesest suuremast lumesajust, on raamatukogubussil olnud probleeme bussipeatustes seismisega, sest linn ei lükka peatustest lund ära või vastupidi, lükkab lume just sinna, kus buss peaks seisma. Eriti puudutab see just Lasnamäe linnaosa halduses olevaid raamatukogubussipeatusi. Kuna Katarina Jee on olnud sunnitud peatuskohtadest mööda sõitma, siis raamatukogu tasu viivitatud aja eest bussi lugejatelt aasta lõpul ei võtnud. Lume sulamisel jätkame võitlust autodega (laseme ära teisaldada), kes pargivad raamatukogubussi peatustes ajal, kui buss peaks seal lugejaid teenindama.

5. Personali juhtimine ja areng

5.1 Ülevaade täienduskoolitustest, sh keskraamatukogu osa koolituse korraldamisel

Raamatukogu nimi	Koolituste arv 2010	Koolitustundide arv 2010	Raamatukoguhoidjate arv, kes osalesid täienduskoolitusel
1. Keskraamatukogu	52	351	58
2. Kadrioru raamatukogu	14	63	3
3. Kalamaja raamatukogu	22	98,5	3
4. Kännukuke raamatukogu	22	136,5	6
5. Laagna raamatukogu	20	75,5	4
6. Mäni raamatukogu	20	77,5	4

7. Männiku raamatukogu	11	51	2
8. Nurmenuku raamatukogu	17	59,5	5
9. Nõmme raamatukogu	24	104,5	5
10. Paepealse raamatukogu	19	78,5	5
11. Pelguranna raamatukogu	19	85,5	7
12. Pirita raamatukogu	18	81,5	3
13. Pääsküla raamatukogu	14	61,5	4
14. Sõle raamatukogu	19	77,5	4
15. Sääse raamatukogu	16	72,5	3
16. Tondi raamatukogu	9	39	3
17. Torupilli raamatukogu	19	86	3
18. Väike-Õismäe raamatukogu	23	98,5	4
Katarina Jee	2	12	2

2010. aastal osaleti 61 koolitusel, sh raamatukogu sisekoolitusel. Lisaks sellele osaleti veel 28 töölasel koosolekul, nõupidamisel, töökeskkonnaga seotud koolitusel või muudel teadmisi või oskusi arendaval üritusel.

Koolituste korraldamisel keskenduti kirjanduse tundmise tõhustamisele, arvutiprogrammide kasutamise oskuse arendamisele, eesti keele kui teise keele ja eesti keele õigekeele arendamisele, teeninduse ja lasteteeninduse arendamisele.

2010. aastal toimunud olulisematest koolitustest võiks esile tuua alljärgnevad:

1. Tallinna Rahvaülikoolis toimunud kirjanduskursus „Trendid maailmakirjanduses VII“;
2. Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži teeninduse koolitus;
3. arvutikasutusoskuste koolitused (rääkivad õppeprogrammid): MS Office 2007 Word, Excel, Powerpoint ja Excel edasijõudnutele
4. Koolituskorralduse OÜ eesti keele grammatika täiendkoolitus;
5. eesti keele õppe täiendkoolitus.

2010. aastal käidi 18 riigisisisel töölahetusel, mille raames osaleti koosolekutel, seminaridel ja konverentsidel.

2010. aastal käidi kahel välislähetusel. Direktor osales IFLA pealinna raamatukogusid ühendava sektsiooni kongressil 16.-23. mail Zagrebis. Teenindusdirektor võttis 20.-21. septembril osa Brüsselis toimunud kongressist „Delivering Digital Europe in Public Libraries“.

Jätkus töötajate vahetuse projekt. Projekti eesmärgiks on võimaldada töötajatel tutvuda mõne teise meie raamatukogu või osakonna tööga, vahetada kogemusi, analüüsida raamatukogude tööde sarnasusi ja erinevusi.

Firma Gordeline OÜ poolt viidi aasta jooksul läbi üks koristajate täiendkoolitus, mille käigus tutvustati professionaalsete puhastusainete ja tarvikute õiget kasutamist.

LASTE- JA NOORTETÖÖTAJATE KOOLITAMINE

Lastekirjandusealaseid ja raamatukogunduslikke uusi teadmisi on Tallinna Keskraamatukogu laste- ja noortetöötajad saanud 5. märtsil lastekirjanduse

aastakoosolekul Eesti Lastekirjanduse Keskuses; 15. aprillil Tartu linnaraamatukogus toimunud algupärase lastekirjanduse päeval „Ilmsi ja ulmsi ehk lapsed ja noored raamatuilmas“, kus Sääse raamatukogu juhataja Piret Heinsaar pidas ka ettekande „Rahvaraamatukogu ja laste vabalugemine“; 6. mail Eesti Lastekirjanduse Keskuse korraldatud õpipäeval „Head lapsed kasvavad raamatuga“; 27. mail seminaril „Kuidas tuua inimesi raamatute juurde, Suurbritannia kogemus“ (Lugemisaasta, Kultuuriministerium, Briti Nõukogu, Jonathan Douglas National Literacy Trust'ist); 11. juunil toimunud Eesti Lugemisühingu konverentsilt Tartus; 28.-30. juunil lasteraamatukoguhoidjate suveakadeemiast Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias; 15. septembril toimunud VII üleriigiliselt lasteraamatukoguhoidjate päevalt Pärnu Keskraamatukogus; 4. novembril toimunud konverentsilt „Andrus Kivirähk - mees, kes kirjutab...“ (Tallinna Ülikool, Eesti Kirjanike Liit). 4. oktoobrist kuni 8. novembrini toimusid seekord enam noortekirjandust käsitlevad loengud „Trendid Maailmakirjanduses VII“ Tallinna Rahvaülikoolis.

Tallinna Keskraamatukogu sisekoolitustest sai uusi teadmisi omandada 31. märtsil toimunud koolitusel „Erivajadustega lugeja teenindamine“ (lektoriteks Marge Arusoo Tallinna Lastekodu Kopli Keskusest, dr Helje-Reet Sepp SA PERH psühhiaatriapolikliinikust, Pille Vaiksaar ja Tiina Zujenkov Viljandi Lasteabi ja Sotsiaalkeskusest, Marja Kivihall ja Priit Kasepalu Eesti Pimedate Raamatukogust), 27. veebruaril ja 3. märtsil Sõle raamatukogu juhataja Anu Sepa juhendamisel toimunud kaltsunukkude sõlmimise tundidest. 1. novembril käidi külas Miia-Milla-Manda muuseumis, kus kohtumine muuseumi töötajatega andis palju uusi ideid tööks lastega. 24. novembril rääkis Jaanus Vaiksoo põhikooli ja gümnaasiumi uuest riiklikust kirjanduse õppekavast.

5.2 Erialahariduse omandamine

Tallinna Keskraamatukogus omandavad eriharidust 21 töötajat: bakalaureuseõppes Tallinna Ülikoolis õpib üheksa töötajat, üks töötaja õpib Tallinna Pedagoogilises seminaris ja üks töötaja IT Kolledžis. Kraadiõppes Tallinna Ülikoolis õpib kümme töötajat.

Kutseõppes Eesti Rahvusraamatukogus õpib üks töötaja.

5.3 Maakonnaraamatukogu osa koolituste korraldamisel

5. novembril 2010. a toimus Aleksander Sibulale pühendatud erialpäev – “Raamatukogu kirjandus- ja infoühiskonnas”, kus oli kokku 79 osalejat. Ettekannetega esinesid Eesti Kirjanduse Seltsi teadussekretär Marja Unt, Eesti Kirjanike Liidu esimees Karl-Martin Sinijärv, Apollo raamatuajakirja „Lugu“ peatoimetaja Kätlin Kaldmaa, Õhtulehe kultuuriajakirjanik Jaanus Kulli, Eesti Ekspressi lisa Areen kirjandustoimetaja Peeter Helme, kirjanikud Piret Bristol ja Jaak Urmet (Wimberg), keeleteaduse professor Martin Ehala.

2010. aasta Aleksander Sibula stipendiumi pälvis Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia tudeng Helen Kena. Stipendiumi andmisega soovib raamatukogu

kaasa aidata raamatukogunduse eriala üliõpilaste õpimotivatsioonile ja raamatukoguhoidjate järelkasvule rahvaraamatukogudes.

2010. aastal läbis üks raamatukoguhoidja Eesti Rahvusraamatukogu kutsekoolituse.

5.4 Töötajate tunnustamine

Täiskasvanud õppija nädala raames tunnustati Tallinna Keskraamatukogu töötajat Nõmme raamatukogu juhatajat Reet Kukke „Tallinna aasta raamatukogutöötaja“ tiitliga.

Tallinna Keskraamatukogu aastapremia pälvisid 2010. aastal eestikeelse kirjanduse osakonna pearaamatukoguhoidja Mari Sieberk ja raamatukoguhoidja Reet Artemjev.

Parima lasteteenindusega raamatukogu lastega tegelevate raamatukoguhoidjate preemia pälvis 2010. aastal Sõle raamatukogu. Preemiaga kaasneb traditsiooniliselt rändauhind-maskott „Aasta parim lasteteenindus“.

Ole Kaasas projekti eestvedajate poolt tunnustati projektis osalenud raamatukoguhoidjaid, kes viisid läbi kasutajakoolitusi.

Märtsikuus toimus Tallinna Keskraamatukogu töötajate vaheline infootsingu võistlus, kus parimateks infootsijateks osutusid Inga Lehis, Piret Heinsaar ja Merle Neeser. Tunnustati ka suurüllatajat autojuht-transporditöölisi Peeter Veevot, üllatajat Inga Lehist ning eesti keelt võõrkeelena rääkivaid töötajaid Anna Žurbat, Jelena Sakovskajat ja Niina Porfjontsevat.

Raamatukogupäevade raames toimus 7. oktoobril 2010 infootsingu võistlus, kus eestikeelse kirjanduse osakonna pearaamatukoguhoidja Sille Ross saavutas neljanda koha. Infootsingu võistlusel osalesid veel eestikeelse kirjanduse osakonna infoteeninduse pearaamatukoguhoidja Liisi Nokkur, eestikeelse kirjanduse osakonna raamatukoguhoidjad Rannet Tiivits, Eva Suik ja Heleen Ottas, Nurmenuku raamatukogu raamatukoguhoidja Olga Ivaskevits, Sääse raamatukogu juhataja Piret Heinsaar ja Pääsküla raamatukogu raamatukoguhoidja Merle Neeser.

Raamatukogupäevade raames toimunud kirjanduse tundmise võistlusel osales Tallinna Keskraamatukogu võistkond, kuhu kuulusid eestikeelse kirjanduse osakonna raamatukoguhoidjad Merle Pobul ja Alvar-Jaanus Tamm ning Nõmme raamatukogu raamatukoguhoidja Karolina Olszak.

Hea teeninduse kuul raamatukogu 2010. aastal ei osalenud, sest see oleks tähendanud ühe konkreetse firma tootele reklaami tegemist. Raamatukogu alustas hoopis uut traditsiooni, kampaaniat nimega „Lugejate lemmik“, mis algab raamatukogupäevade avamise päeval. Tallinna Keskraamatukogu annab lugejate poolt enimtunnustatud Tallinna Keskraamatukogu raamatukoguhoidjale tiitli "Lugejate lemmik". Eelmisel aastal valisid lugejad oma lemmik-raamatukoguhoidjaks Männi raamatukogu töötaja Anne Liivaku.

6. Kogud

2010. aastal toimus teavikute komplekteerimine 10% väiksema komplekteerimiseelarvega kui aastal 2009, mistõttu hoolimata teavikute hinnalangusest, vähenes ostetavate teavikute eksemplaarsus veelgi.

2010. aastal eraldati teavikute hankimiseks 7 796 720 krooni (2009.a 8 702 238 ja 2008. a 10 017 800), sh linna eelarvest 2 889 792 (2009.a 3 831 940 ja 2008. a 3 595 900) ja riigi eelarvest 4 906 928 (2009.a 4 870 298 ja 2008. a 6 421 900) krooni.

Kulude jagunemine:

- raamatute soetamiseks 6 680 184 krooni (2009. a 7 402 565)
- perioodikale 999 808 krooni (2009. a 1 116 624)
- auvistele 113 768 krooni (2009. a 178 027)
- elektroonilistele teavikutele 2960 krooni (2009. a 5022)

2010. aasta 01. jaanuari seisuga elas Tallinna linnas 406 699 elanikku, seega sai Tallinna Keskraamatukogu 2010. aastal teavikute soetamiseks ühe elaniku kohta 19,2 krooni (2009. a 21,6), sellest linnalt 7,1 krooni (2009. a 9,5).

2010. aastal kujunes ühe raamatu keskmiseks hinnaks 155,8 krooni (2009. a 156,5 krooni), sh eestikeelse teaviku keskmiseks hinnaks 159,4 krooni (2009. a 161,3), venekeelsel teavikul 144,9 (2009. a 143,7) ning teistes võõrkeeltes teavikutel 200 (2009. a 213,8) krooni. Auviste keskmiseks hinnaks kujunes 169,4 krooni.

2010. aasta lõpuks oli Tallinna Keskraamatukogu süsteemis 1 000 088 raamatut ja brošüüri ning 10 330 auvist.

Teavikute juurdetulek 2010. aastal oli kokku 59 488 eksemplari (sh 58 715 raamatut ning 773 auvist).

Raamatute juurdetulekust moodustasid:

- ostud 47 445 eksemplari, mis on 81% juurdetulekust (2009. a 48 604 eks, s.o 89%)
- annetused 3092 eksemplari, mis on 5% juurdetulekust (2009. a 3535 eks, s.o 6%)
- üleandmised, asendused 8178 eksemplari, mis on 14% juurdetulekust (2009. a 2478 eks, s.o 5%)

2010. aastal lisandus kogudesse uusi nimetusi:

- raamatuid 15 595
- auviseid 679

Keeleliselt jagunes raamatute juurdetulek järgmiselt:

- eesti keeles 41 262 eks (70%)
- vene keeles 15 439 eks (26%)
- teistes keeltes 2014 eks (4%)

Kogu raamatukogu juurdetulekust moodustas ilu- ja lastekirjandus 32 823 eksemplari, s.o 56% ning teadmiskirjandus 25 892 eksemplari, s.o 44%.

RAAMATUTE OSTUD

2010. aastal saadi ostudena raamatute nimetusi juurde 5 616 (2009. a 5 568), neist:

- eesti keeles 3204 nimetust, s.o 57% (2009. a 3400 ehk 61%)
- vene keeles 1576 nimetust, s.o 28% (2009. a 1634 ehk 29%)
- teistes keeltes 809 nimetust, s.o 14% (2009. a 487 ehk 9%)
- keel märkimata 27 nimetust (instrumentaalmuusika noodid), s.o 1%

2010. aastal saadi raamatuid ostudena juurde 47 445 eksemplari (sh 27 eksemplari muusikaosakonna noote, millel keelt ei märgita). Keeleliselt jagunesid ostud järgnevalt:

- eesti keeles 31 500 eks, s.o 66,4% (2009. a 33 198 ehk 68,3%)
- vene keeles 14 897 eks, s.o 31,4% (2009. a 14 783 ehk 30,4%)
- teistes keeltes 1021 eks, s.o 2,2% (2009. a 575 ehk 1,2%)
- ilma keeleta 27 eks, s.o 0,1% (2009. a 48 ehk 0,1%)

Auviseid lisandus ostudena 620 nimetuse kohta 689 eksemplari.

Ühte nimetust osteti Tallinna Keskraamatukokku keskmiselt 8,4 eksemplari (2009. a 8,7 eks), sealhulgas eestikeelseid raamatuid 9,8 eksemplari (2009.a 9,8 eks), venekeelseid raamatuid 9,5 eksemplari (2009.a 9,0 eks) ning teistes keeltes 1,3 eksemplari (2009.a 1,2 eks).

Eestikeelse kirjanduse osakonna kojulaenususse osteti ühte nimetust keskmiselt 2,5 eksemplari (2009. a 2,6 eks) ning laste- ja noorteteenindusse 1,9 eksemplari (2009. a 2,2 eks). Võõrkeelse kirjanduse osakonda osteti vene keeles ühte nimetust keskmiselt 2,3 eksemplari (2009. a 2,2 eks) ning teistes võõrkeeltes nimetusi keskmiselt 1,1 eksemplari (2009. a 1,1 eks). Venekeelse kirjanduse eksemplaarsuse tõus on tingitud nimetuste arvu vähenemisega.

Keskraamatukogu teenindusosakondades tervikuna oli eksemplaarsus 2,3 (2009. a 2,4). Haruraamatukogudest Kännukuke, Mäni, Nõmme, Pirita, Pääsküla ja Tondi raamatukogudes oli ostude keskmine eksemplaarsus 1,1 (2009. a vastavalt 1,0; 1,1; 1,1; 1,1; 1,1; 1,1). Ülejäänud haruraamatukogudes oli ostude keskmine eksemplaarsus 1,0.

ANNETUSED

2010. aastal annetati Tallinna Keskraamatukogule 3170 teavikut, millest 3092 olid raamatud ja 78 auvised. Võrreldes 2009. aastaga vähenesid annetused 13%.

Eraisikutelt saime annetusi 1254 eksemplari (40% annetustest), äriettevõtetelt 302 eksemplari (10% annetustest), Tallinna linna asutustelt 184 eksemplari (6% annetustest), ministriumidelt 102 eksemplari (3% annetustest),

mittetulundusühingutelt 166 eksemplari (5% annetustest), sihtasutustelt 234 eksemplari (7% annetustest) ning riigiasutustelt 928 eksemplari (29% annetustest).

Äriettevõtetest olid suurimateks annetajateks kirjastus Egmont Estonia (78 eksemplari), raamatukauplus Rahva Raamat (52 eksemplari) ja kirjastus Pegasus (41 eksemplari); ministereidest Kultuuriministeerium (62 eksemplari), Sotsiaalministeerium (12 eksemplari) ja Keskkonnaministeerium (10 eksemplari); mittetulundusühingutest Eesti Muusikanõukogu (50 eksemplari), ETKA Andras (21 eksemplari) ning Balti Keskkonnafoorum ja Eesti Reklaamiagentuuride Liit (mõlemad 17 eksemplari); sihtasutustest Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (175 eksemplari), Avatud Eesti Fond (25 eksemplari) ja Sihtasutus Vaata Maailma (15 eksemplari); riigiasutustest Briti Nõukogu Eestis (550 eksemplari), Eesti Hoiuraamatukogu (235 eksemplari) ja Keelehooldekeskus (62 eksemplari).

2010. AASTAL JUURDETULNUD (OSTETUD JMS) TEAVIKUTE KASUTATAVUS

Kasutatavuse analüüsiks eemaldati juurdetulekust teavikud, mille asukohaks on lugemissaalid. Ühtlasi eemaldati sellest kogumist teavikud, millel oli 2010. aastal laenutusi vähem kui 0. Seega, analüüsitavasse kogumisse jäid teavikud, mille asukohaks oli kojulaenus ja mille laenutusi 2010. aastal rohkem kui 0.

Kui juurdetulek 2010. aastal oli 51 448 eksemplari, siis eelnimetatud otsitingimustega saadi analüüsitavaks kogumiks 39 885 eksemplari, milles nii raamatud, noodid kui ka auvised. Teatmekogu eksemplare oli 1533.

Eksemplari tüübid	Eksemplare	Nimetusi	Laenutusi
Raamat	39434	5723	179596
CD	376	345	1036
CD-ROM	1	1	4
DVD	29	26	51
Noot	45	37	101

LIIK	Eesti keeles		Teistes keeltes kokku		sh vene keeles		sh teistes võõrkeeltes		KOKKU	
	Laenu-tusi	Eksemp-lare	Laenu-tusi	Eksemp-lare	Laenu-tusi	Eksemp-lare	Laenu-tusi	Eksemp-lare	Laenu-tusi	Eksemp-lare
LIIK0	1731	418	804	270	794	263	10	7	2535	688
LIIK1	6091	1442	1183	345	1147	325	36	20	7274	1787
LIIK2	783	239	274	91	257	84	17	7	1057	330
LIIK3	9974	2339	1300	453	1243	416	57	37	11274	2792
LIIK5	1493	507	541	195	530	186	11	9	2034	702
LIIK61	3496	990	1267	363	1239	349	28	14	4763	1353
LIIK63	797	258	163	54	155	51	8	3	960	312
LIIK6, 62	462	192	153	69	144	65	9	4	615	261
LIIK64-69	3620	1068	767	233	716	211	51	22	4387	1301

LIIK7	9012	2241	1327	501	1232	443	95	58	10339	2742
LIIK8	2065	666	810	360	667	291	143	69	2875	1026
LIIK9	10585	2248	1110	385	1039	348	71	37	11695	2633
LIIK821	65965	13082	53823	10425	52263	9687	1560	738	119788	23507

LIIK	Juurdetulek 2010 eksemplarides	0-laenutusega eksemplare
0	948	260
1	2 093	306
2	411	81
3	3 789	997
5	1 034	332
61	1 661	308
6, 62	360	99
63	379	67
64-69	1 677	376
7	3 642	855
8	1 758	732
9	3 067	434
ilu- ja lastekirjandus	28 452	4 945
helisalvestised	644	238

Null-laenutusega teavikute kasutamist tuleks analüüsida aastal 2011, sest osad teavikud on komplekteeritud alles 2010. aasta lõpus.

PERIOODIKA

2010. aastal telliti ajalehti 42 nimetust (2009. a 43 nimetust):

- eestikeelseid 30 nimetust
- venekeelseid 5 nimetust
- teistes keeltes 7 nimetust

Ajakirju telliti 162 nimetust (2009. a 179 nimetust):

- eestikeelseid 95 nimetust
- venekeelseid 35 nimetust
- teistes keeltes 32 nimetust

Lisaks tellitud perioodikale saime annetustena 2010. aastal 6 nimetust ajalehti ning 40 nimetust ajakirju.

2010. aasta sügisel viidi läbi kolm riigihanget 2011. aasta perioodika hankimiseks. Venekeelse perioodika hanke võitis firma DataInternational Group OÜ. Võõrkeelse perioodika (v.a vene keel) ja Eestis väljaantava perioodika hanke võitis firma KE Ajakirjanduse OÜ.

TEAVIKUTE MÜÜK

2010. aastal suunati müüki 3770 eksemplari aegunud või liigeses eksemplaarsuses raamatut, millest müüdi ära 3259 eksemplari.

TEAVIKUTE TEHNILINE TÖÖTLEMINE

Töötlusosakonnas kiletati 2010. aastal ligikaudu 4500 teavikut, mis on 69% vähem kui aastal 2009.

2010. aastal saadeti köitmisele 1344 teavikut: 1310 raamatut ja 19 nooti ning 15 aastakäiku perioodikat. Võrreldes 2009. aastaga langes köitmisele saadetud teavikute koguarv 28,5% (2009. a saadeti köitmisele 1 879 teavikut). Põhjuseks võib tuua rahulolematuse pehme köitega, mis tuli ilmsiks 2009. aastal tehtud töötajate küsitluse põhjal. Seetõttu köideti 2010. aastal raamatuid rohkem kõvasse köitesse, mis on aga aeganõudvam töö, kuid tulemus on väliselt ilusam ja raamatud tänu sellele vastupidavamad.

6.1 Kogude komplekteerimine

Kui 2009. aastal oli komplekteerimiseelarve suurus 8 702 238 krooni, siis 2010. aastal oli see 7 796 720 krooni, mis on 10% vähem kui aastal 2009.

2010. aastal saadi ostudena juurde 5616 nimetust (2009. a 5 568), mis on 0,9% rohkem kui aastal 2009. Ostudena saadud raamatute eksemplaarsus oli 2010. aastal 47 445 (2009.a 48 604), mis on 2,4% väiksem kui aastal 2009. Seega võrreldes 2009. aastaga suurenes ostetud nimetuste arv 48 võrra, kuid eksemplaarsus vähenes 1 159 eksemplari võrra. Eksemplaarsuse vähendamise ning nimetuste arvu suurendamisega tagatakse lugejatele mitmekesisem teavikute valik.

Järelkomplekteerimisel pöörati suurt tähelepanu koolis soovitatud ja lugejate seas enam nõutud kirjanduse juurdehankimisele.

6.2 Kustutamine

2010. aastal kustutati Tallinna Keskraamatukogus 56 870 eksemplari teavikuid, sh 56 605 raamatut ja 265 brošüüri. Lisaks kustutati 8 eksemplari auviseid ning 55 nooti.

7. Kataloogitöö

Tallinna Keskraamatukogu kõik teenindusosakonnad, haruraamatukogud ja raamatukogubuss laenuvad elektrooniliselt. Seisuga 01. jaanuar 2011 kajastub elektronkataloogis 91,1% (2009.a 88,4%) kogudest. 91,1% tuleneb inventariraamatute ja sisestatud eksemplarikirjete arvude erinevusest – protsendid saab paika ajapikku, kui kõikides raamatukogudes on läbi viidud inventuur.

2010. aastal tegelesid Tallinna Keskraamatukogu töötajad kokku 5826 kirjega. Täiskirjeid tehti 3802 ja kiirkirjeid 287. Märksõnastati 20 kirjet ning parandati 1827 kirjet.

2010. aastal lisati e-kataloogi ESTER 65 467 eksemplari (sh 50 496 raamatut, 741 auvist, 14 220 ajakirja ning 10 ajalehte).

8. Raamatukoguteenused

8.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Tallinna Keskraamatukogus juurutati dokumendihaldussüsteem DocLogix 2006. aasta jaanuarikuus. Alates 2006.a jaanuarist on raamatukogu kodulehelt dokumendiregister ka kättesaadav.

2010. aastal suurenes elektrooniliselt loodud dokumentide hulk, rohkem lepinguid ja kirju allkirjastati digitaalselt, kuid edasiseks kasutamiseks ja säilitamiseks trükiti need enamasti paberile.

DocLogixi kasutamisel esines perioodiliselt probleeme: skannerist ei saanud otse programmi salvestada dokumente, e-posti manuseid ja e-kirju; programmis ei saanud faile avada. Samuti oli tõrkeid dokumentide veebis avalikustamisega, kõiki avalikustatud dokumente ei saanud otsida. Seetõttu hakati 2010. a veebruaris kasutama DocLogixi uut versiooni Green SP1(5.6.0.0.), kuid ka uue versiooni kasutuselevõtt ei ole kõiki probleeme lahendanud. Probleemide lahendamiseks on vaja teha DocLogixi versiooni vahetus (mis toetab ka operatsioonisüsteemi Windows7), milleks 2010.aastal ressursse ei olnud.

Probleemide lahendamiseks on vaja teha DocLogixi versiooni vahetus, milleks 2010. aastal ressursse ei olnud.

2010. aastal registreeriti dokumendihaldusprogrammis DocLogix dokumente 36 sarja. Algatusdokumente oli 2010. aastal 253 võrra rohkem kui 2009. aastal. Kõige rohkem vormistati ja saadeti lugejatele ettekirjutusi. Vastavad koondandmed eri dokumendiliikide lõikes on toodud allolevas tabelis.

Registreeritud dokumentide nimetus	2009. a algatusdokumente, tk	2009. a dokumente kokku, tk	2010. a algatusdokumente, tk	2010. a algatusdokumente võrreldes 2009. aastaga, %	2010. a dokumente kokku, tk	2010. a dokumente võrreldes 2009. aastaga, %
Kirjad	344	461	389	113,1	517	112,1
Lepingud, aktid, protokollid	102	102	129	126,5	129	126,5
Käskkirjad, korraldused	217	217	235	108,3	235	108,3
Täitmisavaldused	296	410	337	113,8	408	99,5
Ettekirjutused	361	384	483	133,8	485	126,3
Kõik kokku	1320	1574	1573	119,2	1774	112,7

8.2 Raamatukogu kasutamine (sh lapsed)

Raamatukogu	Lug-d 2009	Lug-d 2010	Muutus (+-)	Külast-d 2009	Külast-d 2010	Muutus (+-)	Laenut-d 2009	Laenut-d 2010	Muutus (+-)
* 1.Keskrk	33927	40114	6187	331848	369388	37540	594120	609230	15110
2. Kadrioru	1951	1986	35	15757	13861	-1896	27214	24748	-2466
3. Kalamaja	2927	3380	453	21529	24071	2542	51646	52838	1192
4. Kännukuke	6714	7083	369	73597	72528	-1069	129196	127761	-1435
5. Laagna	3586	3715	129	36474	36457	-17	90134	83645	-6489
** Merivälja	855	0	-855	5861	0	-5861	12434	2	-12432
6. Männi	4518	4559	41	48329	43507	-4822	90063	82758	-7305
7. Männiku	1798	1875	77	23508	24142	634	33027	34643	1616
8. Nurmenuku	4401	4756	355	48999	49830	831	68355	73947	5592
9. Nõmme	5109	5481	372	49614	61507	11893	71005	77187	6182
10. Paepealse	4177	4662	485	53931	59807	5876	89014	93930	4916
11. Pelguranna	4111	4422	311	60453	64629	4176	99447	101763	2316
12. Pirita	2567	2914	347	23181	28240	5059	37018	47491	10473
13. Pääsküla	3297	3528	231	33342	33209	-133	56155	57338	1183
14. Sõle	3254	3771	517	33286	38455	5169	57366	61917	4551
15. Sääse	4344	4821	477	39313	40022	709	74200	76068	1868
16. Tondi	2224	2217	-7	22853	21590	-1263	37687	38409	722
17. Torupilli	3323	3720	397	27654	29669	2015	45745	47263	1518
18. V-Õismäe	4642	5141	499	39352	46362	7010	77049	79763	2714
Katarina Jee	963	1208	245	8129	12280	4151	16304	20445	4141
KOKKU	98688	109353	10665	997010	1069554	72544	1757179	1791146	33967
Lugejad ühekordselt	70672	72501	1829						

* Keskrk – eestikeelse kirjanduse osakond ja muusikaosakond (Estonia pst 8) ja võõrkeelse kirjanduse osakond (Liivalaia 40)

** Merivälja raamatukogu on alates 01.01.2010 suletud

- Laenutused siin = laenutused koju + kohallaenutused (valikstatistika)

2010. aastat iseloomustab tõus kõigi tabelis antud näitajate osas. Seda ei ole mõjutanud ei Merivälja raamatukogu sulgemine ega ka seitsme haruraamatukogu kollektiivpuhkus.

Teenindusosakondasid, haruraamatukogusid ja raamatukogubussi kasutas 2010. aastal kokku **72 501** registreeritud lugejat, sh **15 184** last (* lugejad on arvestatud ühekordselt), st 20,9% raamatukogu lugejatest on alla 17-aastased. Ühekordselt arvestatud lugejate arv ei näita raamatukogude töö mahtu, kuid näitab rahvaraamatukogu kasutajate osakaalu Tallinnas. Lugejate arvu sisse ei loeta raamatukogu külastajaid, kes kasutavad raamatukogu vaid perioodika lugemiseks, st ei ole vormistanud endale raamatukogu lugejakaarti.

Lugejate arv võrreldes 2009. aastaga tõusis 2,6%. Kui 2009. aastal kasutas kojulaenutuse teenust 94,2% lugejatest, siis 2010. aastal kasutas antud teenust juba 98,8%, st vaid 1,8% lugejatest kasutas ainult kohallaenutuse, arvutikasutamise, kasutajakoolituse vms teenust. 20,7% laenajatest olid alla 17-aastased isikud.

Füüsiliste külastuste arv tõusis aastaga 7,3% ning laenutuste arv 1,2%. 10% laenutustest tehti alla 17-aastastele isikutele. 62% raamatute laenutustest moodustas ilukirjandus. 37% laenutustest (* ilma pikendusteta) moodustas võõrkeelne kirjandus (sh venekeelne kirjandus).

Järgnevalt raamatukogude 2010. aasta teenindusnäitajate võrdlus aastaga 2007.

Raamatukogu	Lug-d 2007	Lug-d 2010	Muutus %	Külast-d 2007	Külast-d 2010	Muutus %	Laenut-d 2007	Laenut-d 2010	Muutus %
* 1. Keskrk	29536	40114	35,8	276539	369388	33,6	456697	609230	33,4
2. Kadrioru	1777	1986	11,8	15370	13861	- 9,8	28623	24748	-13,5
3. Kalamaja	1819	3380	85,8	13513	24071	78,1	31412	52838	68,2
4. Kännukuke	5379	7083	31,7	69586	72528	4,2	114298	127761	11,8
5. Laagna	2959	3715	25,5	32604	36457	11,8	75269	83645	11,1
6. Männi	4388	4559	3,9	49634	43507	-12,3	100316	82758	-17,5
7. Männiku	1385	1875	35,4	17154	24142	40,7	30269	34643	14,5
* 8. Nurmenuku	3159	4756	50,6	33707	49830	47,8	45511	73947	62,5
9. Nõmme	4538	5481	20,8	40582	61507	51,6	57153	77187	35,1
10. Paepealse	3135	4662	48,7	52959	59807	12,9	67040	93930	40,1
11. Pelguranna	3334	4422	32,6	44514	64629	45,2	74574	101763	36,5
12. Pirita	1967	2914	48,1	17533	28240	61,1	26032	47491	82,4
13. Pääsküla	2937	3528	20,1	30295	33209	9,6	44909	57338	27,7
14. Sõle	2405	3771	56,8	25561	38455	50,4	50096	61917	23,6
15. Sääse	3336	4821	44,5	30027	40022	33,3	54962	76068	38,4
16. Tondi	1644	2217	34,9	19102	21590	13	30684	38409	25,2
17. Torupilli	2637	3720	41,1	24892	29669	19,2	38691	47263	22,2
18. V-Õismäe	4345	5141	18,3	42562	46362	8,9	84204	79763	-5,3
** Katarina Jee	963	1208	25,4	8129	12280	51,1	16304	20445	25,4

* Võrdluses 2008. aasta teenindusnäitajad (Nurmenuku rk avati 2007. a lõpus)

** Võrdluses 2009. aasta teenindusnäitajad (raamatukogubuss alustas tööd 2008. a kevadel)

Kuigi lugejate arvud Kadrioru ja Männi raamatukogus tõusid, siis endiselt jätkasid langust laenutuste arvud. Raamatukogude väike teeninduspind seab suured piirangud uute raamatute ostmisele. Lisaraamaturiulite hankimine on välistatud, sest nende paigutamiseks lihtsalt puudub vajalik ruum. Eelpool toodud raamatukogudes langesid ka külastuste arvud, sest raamatukogudes ei ole ruumi, et seal mõnusalt oma vaba aega veeta. Kadrioru raamatukogu külastuste arv on võrreldes aastaga 2005 langenud -25% ja laenutuste arv -21%. Männi raamatukogu külastuste arv on võrreldes aastaga 2005 langenud -13% ja laenutuste arv -24%. Antud raamatukogude tingimused ei vasta enam kahjuks lugejate ootustele kaasaegsest raamatukogust.

Lasnamäel elas 01.01.2010 seisuga 114 258 elanikku. Mitte-eestlaste osakaal on seal väga kõrge, 02.01.2010 andmete järgi elas seal eestlasi 28,1%, venelasi 58,5% ning 13,4% kuulus muudesse rahvustesse. Eesti kodakondsusega on sealsetest elanikest 65,7%, Venemaa kodakondsusega 13,3%, määratlemata kodakondsusega 18,3% ja Ukraina kodakondsusega 1,1% (02.01.2010). Kuna sealset elanikkonda iseloomustab kohanematus eesti keele ja kultuuriga ning lõimumisprobleemid üldisemalt, siis on raamatukogu muude kohustuste seas ka kaasa aidata mitte-eestlaste sulandumisele Eesti ühiskonda. Lasnamäe on ka üks Tallinna kriminogeensemaid piirkondi. Nii nt asetus 2010. aastal Lasnamäe Kesklinna järel teisele kohale registreeritud kuritegude arvu poolest. *Näitajad võetud: Tallinn arvudes 2009–2010 = Statistical Yearbook of Tallinn 2009–2010. Tallinn: Tallinna Linnavalitsus, 2010.*

Kahjuks ei võimalda Laagna raamatukogu ruumide paigutus järgida Tallinna Keskraamatukogus kasutatavat paigutussüsteemi, mis näeb ette paigutuse, et liigi piires on eesti- ja võõrkeelne kirjandus kokku tõstetud. Arvestades Lasnamäe linnaosa

paljurahvuslikku koosseisu, jääb selliselt raamatukogul kasutamata võimalus veelgi enam aidata kaasa mitte-eestikeelse elanikkonna lõimumisel Eesti ühiskonda. Praegune jaotus – omaette ruumid eesti- ja venekeelse kirjanduse tarbeks – pigem rõhutab kaht eri keelt kõnelevate elanike gruppide teineteisest eraldatust.

Paepealse raamatukogu kasutamine on samuti ebamugav. Raamatukogu asub teisel korrusel, mistõttu liikumispuudega ja lapsevankritega noored emad raamatukokku ei pääse (puudub vajalik tõstak vm lahendus). Suvel on probleemiks ka suitsetajaid ja aeg-ajalt ka joores inimesi täis olev välikohvik, millest lugejatel tuleb raamatukokku sisenemiseks mööduda.

On kahetsusväärne, et nii suure elanike arvuga linnaosas nagu Lasnamäe on vaid kaks raamatukogu: Laagna ja Paepealse, mida kasutab täna vaid 7,3% Lasnamäe elanikkonnast. Kahjuks ka raamatukogubuss üksinda ei lahenda antud piirkonnas olukorda, kus raamatukoguteenus on paljudele kättesaamatu. Võrreldes teiste linnaosadega on raamatukogubussis Lasnamäel kõige rohkem külastusi ja seega ka kõige suurem töökoormus. Rahvaraamatukogu seadus ütleb, et üle 10 000 elanikuga linnas peab olema vähemalt üks rahvaraamatukogu keskmiselt iga 15 000 elaniku kohta, seega Lasnamäel peaks olema kokku 7 haruraamatukogu.

Erinevaid tabeleid lugejate, külastuste ja laenutuste muutuste kohta aastatel 2005-2010:

* 2005-2009 = laps alla 16-aastane

* 2010 = laps alla 17-aastane

Lugejad (ühekordselt süsteemis)		Muutus	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)	Sh lapsi	Muutus	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)
2007	62381			11396		
2008	66028	3647	5,8	12779	1383	12,1
2009	70672	4644	7	13243	464	3,6
2010	72501	1829	2,6	15184	1941	14,7

Lugejad (haruraamatukogude lugejad liidetud kokku)		Muutus	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)	Sh lapsi	Muutus	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)
2005	88794			18793		
2006	82003	-6791	-7,6	17464	-1329	-7,1
2007	80485	-1518	-1,9	15932	-1532	-8,8
2008	89304	8819	11	17499	1567	9,8
2009	98688	9384	10,5	18297	798	4,6
2010	109353	10665	10,8	22779		24,5

Füüsilised külastused		Muutus	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)	Sh laste	Muutus	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)
2005	919594			194453		
2006	842512	-77082	-8,4	180189	-14264	-7,3
2007	823851	-18661	-2,2	160698	-19491	-10,8
2008	866476	42625	5,2	180078	19380	12,1
2009	997010	130534	15,1	183227	3149	1,7
2010	1069554	72544	7,3	194755	11528	6,3

Virtuaalkülastused		Muutus	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)
2007	231173		
2008	267032	35859	15,5
2009	302753	35721	13,4
2010	413187	110434	36,5

Laenutusi koju		Muutus	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)	Sh lastele	Muutus	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)
2005	1653897			198540		
2006	1414445	-239452	-14,5	163076	-35464	-17,9
2007	1409905	-4540	-0,3	146952	-16124	-9,9
2008	1542219	132314	9,4	152150	5198	3,5
2009	1717357	175138	11,4	166287	14137	9,3
2010	1738520	21163	1,2	174582	8295	5

2010. aastal külastati raamatukogu kodulehte 413 187 korral, s.o 36,5% rohkem kui aastal 2009. Ühe külastuse jooksul vaadati keskmiselt 4,11 lehte. Keskmiselt veedab külastaja kodulehel 3,51 min. Ilmselt vaatab suur osa lahtiolekuaegasid, teenuseid vms ning seejärel lahkuvad kodulehelt.

26% kodulehe külastajatest jõudsid raamatukogu kodulehele viitavate lehtede kaudu (neti.ee, tallinn.ester.ee, elnet.ee, facebook.com, orkut.com, mistoimub.ee, kuhuminna.tallinn.ee, tallinn.ee, epl.ee), 35% leidsid kodulehe üles otsingumootorite kaudu ning 39% külastajatest on jõudnud raamatukogu kodulehele otse, st sisestanud konkreetse veebiaadressi.

Kodulehel sooritatud populaarseimad otsingud olid: ester, lahtiolekuajad, avatud, lahtiolek jms, auhinnad, viivis, luule, pikendamine, liivalaia, videvik, buss, raamatukogubuss jms, viivisevaba, viivisevaba päev jms.

Populaarsemad rubriigid kodulehel aastal 2010:

1. Lahtiolekuajad
2. Haruraamatukogud > Mustamäe
3. Kontakt
4. Haruraamatukogud > Kesklinn

5. Haruraamatukogud > Nõmme
6. Haruraamatukogud
7. Lugejateenindus
8. E-raamatukogu
9. Raamatukogust
10. Haruraamatukogud > Põhja-Tallinn
11. Haruraamatukogud > Lasnamäe
12. Vabad töökohad
13. Otsing e-kataloogist ESTER
14. Minu lugejakonto
15. Raamatumüük
16. Võõrkeelse kirjanduse osakond
17. Haruraamatukogud > Pirita
18. Raamatututvustused
19. Ürituste kalender
20. Lugejaks registreerumine

2010. aastal lisati raamatukogu kodulehele 33 eestikeelset raamatututvustust. Raamatukogu kodulehel olevat rubriiki „Raamatututvustused 2010“ külastati aasta jooksul 2518 korda.

Ametlikus statistikas ei kajastu järgmised arvud, mis näitavad aga raamatukogu tööd:

- telefoni teel paluti raamatute tagastamistähtaega pikendada 56 207 korral (2008.a 80 942 ja 2009.a 54 428 korral);
(* meetodika: valikstatistika samadel nädalatel kui kohallaenutuse valikstatistika);
- e-posti teel paluti raamatute tagastamistähtpäeva pikendada 8 437 korral (2008.a 4 194 ja 2009.a 8 765 korral).

2010. aasta näitajaid mõjutasid järgmised tegurid:

1) raamatukogu poolt:

- vähenenud eelarve;
- seitsme haruraamatukogu kollektiivpuhkus;
- raamatukogu kodulehe ja e-teenuste arendamine;
- erinevad tasuta kasutajakoolitused (Ole Kaasas, arvuti algõpe, koolitused töötajaile, raamatukogutunnid);
- huvitavad ettevõtmised nii lastele ja noortele kui ka täiskasvanutele;
- helisalvestiste kojulaenutuse võimaluse tekkimine ning laenutusloaga videote arvu kasv raamatukogus;
- raamatukogu tegevuse kajastamine meedias (pressiteated);

2) lugejate poolt:

- raske majanduslik olukord;
- töötutel vaba aja olemasolu, mida eelistatakse veeta ühe enam raamatukogus;
- kasvanud teadlikkus e-kataloogist ESTER;
- info otsimine internetist.

Ka aastal 2010 tegeles raamatukogu aktiivselt võlglastega, et tagada teavikute jõudmine rohkemate lugejateni. Lisaks automaatse teavitussüsteemi teel saadetavatele meeldetuletustele e-posti aadressidele ning võlglastele helistamisele saatis raamatukogu ka 6737 (2009. a 4633) meeldetuletust posti teel, s.o 45,4% rohkem kui

aastal 2009. Eelmise aasta lõpus korraldas raamatukogu kampaania "Enne eurot võlast vabaks!"

Aasta	Võlglaste arv aasta alguses	Muutus % (võrreldes eelneva aastaga)
2008	6165	
2009	5190	-15,8
2010	4398	-15,3
2011	4122	-6,3

2010. aastal tegi Tallinna Keskraamatukogu ettekirjutuse 465-le raamatuvõlglasele, kellest mitmed olid jätnud laenatud teavikud tagastamata mitmesse raamatukokku. Kohtutäituri poole tuli teavikute tagasisaamiseks pöörduda 336 võlglaste osas, neist 323 anti Tallinna kohtutäiturile. Seega, 72,3% ettekirjutuse saanuist andsime ka kohtutäiturile.

2010. aastal tehti ettekirjutusi 1 533 126, 90 krooni ulatuses (2009. a 1 086 024,90 krooni ulatuses), sh 1 262 709,40 krooni moodustasid teavikute 10-kordse hinna, mida lugejad teavikute tagastamisel maksma ei pea.

Seisuga 01.02.2011 oli 336-st 2010. aastal kohtutäiturile antud võlglastest likvideerinud oma võlgnevuse täielikult 159 lugejat (47,3%) ja osaliselt 52 lugejat (15,5%).

2009. ja 2010. aastal ettekirjutuse saanuist on kokku oma võlgnevuse likvideerinud 493 võlglast (59,8%), 332 võlglastega (40,2%) on menetlus pooleli.

Eelmisel aastal esitati raamatukogule üks vaie, mis võlglastele tagastati, kuna möödunud oli vaide esitamise tähtaeg.

20.12.2010 kaevati Tallinna Keskraamatukogu esimest korda raamatuvõlglaste poolt Tallinna Halduskohtusse. Ettekirjutuse sisu raamatuvõlglastele oli lühidalt järgmine: tagastada Tallinna Keskraamatukogust laenatud raamatud või asendada samade nimetustega või tasuta laenatud raamatute 10-kordne hind ning tasuta viivitatud aja eest. Kuna lugeja poolt laenatud raamatute tagastamise tähtajast oli möödunud juba rohkem kui aasta ning kogu selle aja jooksul lugeja kordagi raamatukoguga ühendust ei võtnud, siis kasutas Tallinna Keskraamatukogu seadusega võimaldatud sanktsioone oma vara kaitseks ning tegi talle ettekirjutuse.

06.01.2011 saavutati võlglastega kompromiss. Lühidalt kompromissi sisu: kui lugeja tagastab või asendab laenatud raamatud, siis laenatud raamatute 10-kordset hinda ta maksma ei pea. Samuti tuleb lugejal antud tähtpäevaks ära maksta tasuta viivitatud aja eest ning hüvitada raamatukogule seoses täitemenetlusega tekkinud täitekulud. Kohtukulud jäid mõlemal poolel enda kanda. Raamatukogu juristi ei palganud (juristi tunni hind on väga kallis). Antud juhtumiga tegeles raamatukogu teenindusdirektor Triinu Seppam Tallinna Linnavalitsuse ja Tallinna Kultuuriväärtuste Ameti juristide abiga. Raamatukogule tekkinud kahju: teenindusdirektori tööaeg, mida oleks saanud kasutada teenuste ja teeninduse arendamiseks.

2010. aastal ettekirjutuse saanud võlglastest olid 64,9% naissoost ja 35,1% meessoost. 68% sündisid ajavahemikul 1984-1994.

Eelmisel aastal ettekirjutuse saanud võlglaste vanuseline koosseis:

Sünniaasta	Võlglaste arv	Osakaal (%)
2000-2004	10	2,2
1995-1999	32	6,9
1990-1994	107	23,0
1985-1989	148	31,8
1980-1984	61	13,1
1975-1979	35	7,5
1970-1974	21	4,5
1965-1969	16	3,4
1960-1964	12	2,6
1955-1959	11	2,4
1950-1954	9	1,9
1945-1949	2	0,4
1940-1944	0	0
1935-1939	1	0,2

Rändkogude lugejaid oli 175 (2009. aastal 165), sellest Vanurite Eneseabi- ja Nõustamisühingul 163 (2009. aastal 143) ning Tallinna Laste Turvakeskusel 12 (2009. aastal 22) lugejat. Kokku laenati neile 873 teavikut.

Koduteeninduse teenust kasutavaid lugejaid oli 2010. a lõpuks 41 (2009. aastal 35) ning neile laenutati kokku 3194 teavikut (2009. aastal 2185), s.o 46,2% rohkem kui eelneval aastal.

Rõdusaali tutvustati paljudele meie raamatukogu külalistele, nii Sibulatuurist osavõtjatele, väliskülalistele, teiste raamatukogude töötajatele kui ka raamatukogu vabatahtlikele.

Vanade raamatute kogu täienes 67 raamatuga, sh enamuse juurdeolekust moodustas ilu- ja lastekirjandus. Rõdusaali kogule andsid raamatuid üle eestikeelse kirjanduse osakonna kojulaenus, Torupilli ja Väike-Õismäe raamatukogu. Mitmed teosed saadi Pariisi Eesti Seltsi raamatukogust.

2010. aastal viidi raamatukogu töötajate seas läbi küsitlus ISE andmebaasi kasutamise kohta infopäringutele vastamisel. Küsitlusele vastas 45 raamatukoguhoidjat, kes leidsid, et ISE-st leiab vastuseid keerukamatele päringutele, mille kohta on raamatuid vähe või üldse mitte.

Lugejate seas korraldati küsitlus koolitusvajaduste kohta, tulemusi analüüsitakse 2011. aasta I kvartalil.

RVL-i teel saadi 2010. aastal 27 (2009.a 40) tellimust, neist täideti 26 (2009.a 37). Tallinna Keskraamatukogu tellis RVL-i teel 3 raamatut ning tellimused ka täideti.

2010. aastal said lugejad 6712 (2008. aastal 2990 ja 2009. aastal 6049) eksemplari teadmiskirjandust järjekorda panemise teel.

Enamikes raamatukogudes on kõik teavikud avariilistel, kuid ruumipuudusest tingituna on osadel raamatukogudel eraldatud varukogu. Nii on näiteks Laagna raamatukogu avaldanud arvamust, et vaatamata kui tahes hästi välja arendatud elektroonilistele kataloogidele või andmebaasidele „kaob“ raamat paratamatult varukogusse ära. Paber kandjal raamat peab olema silme ees, käeulatuses, sirvimisvalmis, et lugejal tekiks heast juhusest kantud soov seda laenata ehk teisiti – ka raamatule tuleb anda võimalus, et ta lugeja kätte üldse satuks.

Mitmes raamatukogus jätkati kogude ümberpaigutamist, kus liigi piires eesti- ja võõrkeelne teadmiskirjandus tõsteti kokku. Kui esialgu peljati lugejate harjumuste muutmisest tingitud pahameelt, siis varsti leiti selles palju positiivset. Näiteks Pääsküla raamatukogu kogemusest võib öelda, et lapsed harjusid muudatustega kiiresti, täiskasvanud küll mitte nii kiiresti. Üldiselt võib lastekirjanduse kokkutõstmist hinnata positiivseks. Nimelt hakkas seni vähem kasutatud teadmiskirjandus pärast seda „liikuma“, laenutasid nii vene kui eesti lapsed. Uus paigutus aitab kindlasti kaasa ka mitte-eestikeelse elanikkonna lõimumisele Eesti ühiskonda. Lisaks on uue paigutuse mugavaks hinnanud ka raamatukogude töötajad, kuna palju lihtsam on otsida kirjandust ühel teemal eri keeltes.

2010. aastal analüüsis eestikeelse kirjanduse osakonna lugemissaal struktuuriüksuse kogu 2009. aasta igapäevase kohallaenutuste põhjal. Kõige rohkem kasutati kohapeal Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud versiooni, TOP 10-sse leidis seadustest tee ka võlaõigusseaduse kommenteeritud väljaanne. Analüüsi käigus selgus, et kohapeal enimkasutatud raamatute ja teemapäringute vahel on seos, st kui kõige rohkem kasutati kogust majandus- ja õiguslaseid teavikuid, siis ka teemapäringud olid esitatud kõige rohkem just nendest valdkondadest.

8.2.1 Kasutajakoolitus

2010. aastal viidi läbi 3105 individuaalkoolitust (17,7 % rohkem kui aastal 2009), neist 570 töötajaile (128% rohkem kui aastal 2009). Koolitustel osales 3129 lugejat (19,8% rohkem kui aastal 2009), sh 571 töötajat. Mitmed töötajad saadeti raamatukogusse Töötukassast. Enamasti tulevad töötajatele suunatud koolitustele inimesed, kes pole varem elus arvutiga kokku puutunud ning vajavad seetõttu ka arvuti algõpet. Kuna ühe koolituse käigus saab anda vaid elementaarteadmisi, siis on alati julgustatud inimesi tagasi tulema, et iseseisvalt harjutada.

Rühmakoolitusi viidi läbi 477 korral (19,25% rohkem kui aastal 2009), sh töötajaile 112 korral (138,3% rohkem kui aastal 2009). Koolitustel osales 6239 inimest (37,8% rohkem kui aastal 2009), sh 546 töötajat (180% rohkem kui aastal 2009).

Raamatukogu	Individaalsete ja rühmakoolituste arv (raamatukogu kasutajatele) kokku	Osalejaid
* 1. Keskrk	525	1466
2. Kadrioru	25	12
3. Kalamaja	79	82

4. Kännukuke	303	757
5. Laagna	277	365
6. Männi	114	114
7. Männiku	114	302
8. Nurmenuku	159	228
9. Nõmme	230	1209
10. Paepealse	312	496
11. Pelguranna	655	1002
12. Pirita	165	351
13. Pääsküla	162	161
14. Sõle	51	182
15. Sääse	118	404
16. Tondi	58	58
17. Torupilli	107	249
18. V-Õismäe	50	309
* * Katarina Jee	78	1621
KOKKU	3582	9368

Endiselt olid eakate lugejate seas nõutud arvuti algõppe koolitused. Nt võõrkeelse kirjanduse osakonnas oli iga kuu (v.a suvekuudel, kui koolitusi ei viidud läbi seoses puhkusteperioodiga, kui oli töötajaid vähem) grupp täis registreeritud. Leigemalt võeti samas osakonnas vastu töötajatele mõeldud koolitused, sest töötajate ootused olid liiga kõrged, nt arvati, et peale koolitusel osalemist leiab koheselt ka töö, et raamatukoguhoidjad koostavad neile ise CV, sh annavad nõu, et missugune töö neile sobib ning millised on nende tugevad ja nõrgad küljed.

2010. aasta maist lisati Estonia pst 8 lugemissaali kolmele ja arvutisaali seitsmele sülearvutile rääkivad õppeprogrammid, mille abil oli lugejatel võimalik iseseisvalt õppida kasutama nelja MS Office 2007 programmi: tabelitöötlus (Excel), tabelitöötlus edasijõudnutele (Excel), tekstitöötlus (Word) ja esitus (PowerPoint). Koolitust soovitati peamiselt neile, kes töötavad raamatukogu arvutites vastavate programmidega, samuti teistel kasutajakoolitustel osalejatele. Sel aastal hakatakse programme tutvustama ka neile, kel varasem kogemus programmide kasutamisega puudub.

Aasta jooksul täiendati järgmisi infomappe: töötajatele, arvutiprogrammid, andmebaasid ja internet ohud.

Uue koolitusena hakkas raamatukoguhoidja Merike Poljakov läbi viima koolitust teemal "Sugupuu uurimine". Koolitusel jagatakse sugupuu koostamisel vajaminevaid algteadmisi, tutvustatakse asjakohaseid bibliograafilisi teatmikke ja arvutiandmebaase, muuhulgas ka digiteeritud arhiiviallikaid sisaldavat SAAGAt.

8.2.2 Muusikaosakond

2010. aasta lõpu seisuga on teavikuid muusikaosakonna kogus kokku **16 947** eksemplari. Kõige suurem osakaal on kogus helisalvestistel (7124), järgnevad noodid (4278), raamatud (3612), videosalvestised (1829) ning perioodika (101 aastakäiku).

Aasta jooksul lisandus kogusse **965** teavikut (eksemplari), neist 191 raamatut, 123 nooti, 10 aastakäiku ajakirju, 506 helisalvestist ning 135 videosalvestist. Helisalvestistest komplekteeriti eelmisel aastal ainult CD-sid.

Kui teiste laadide osas pole enam kojulaenutuses otseseid piiranguid (st piirata võib ainult raamatukogu ise), siis videosalvestistele kehtivad endiselt autoriõiguse seadusest tulenevad laenutuspiirangud. 2010. a. lõpuks oli kogus 715 nimetust videosalvestisi, mis on kojulaenutatavad. See on kogu videoteegist 39%.

Kojulaenutuste ja kohalkasutuste arvud teavikulaadide kaupa 4 aasta lõikes:

Laad	Koju 2007	Koju 2008	Koju 2009	Koju 2010	Kohal 2007	Kohal 2008	Kohal 2009	Kohal 2010
Raamat	1171	1286	1764	2210	147	104	218	327
Noot	1861	2109	2713	3247	216	104	151	366
Helisalvestis	1323	7885	12 926	14 341	3770	2343	2132	1520
Videosalvestis	1050	1570	2661	2897	939	907	915	896
Perioodika	165	183	171	314	-	-	-	-
KOKKU (sh pikendused)	6768	14 383	22 047	22 985	5072	3458	3416	3109

Aasta	2007	2008	2009	2010
Kojulaenutusi	6768	14 383	22 047	22 985
Kohalkasutusi	5072	3458	3416	3109
KOKKU	11 840	17 841	25 463	26 094

Ka 2010. a on kojulaenutuste osas kasvutendents näha kõikide laadide puhul. Võrreldes 2009. aastaga oli 938 kojulaenutust rohkem. Auviste kohallaenutuste arvu pidev langus on arusaadav, kuivõrd kojulaenutusvõimalusi tuleb juurde.

LP-de laenutamine jätkas kasvutrendi ka 2010. aastal. Sealjuures koosneb LP-kogu valdavalt osas siiski vanadest väljaannetest, viimaste aastate toodangust on raamatukogu kollektsiooni sattunud vaid mõni üksik nimetus.

Aasta	LP-de laenutusi
2008	11
2009	50
2010	117

Muusikaosakonna juhataja Kaie Viigipuu-Kreintaal valiti uuesti Eesti Muusikakogude Ühenduse esimehks.

VIDEOSALVESTISTE LAENUTUSÕIGUSEGA SEOTUD TEGEVUSED

2010. a jätkus EMKÜ vahendusel tegevus videote kojulaenutuse probleemile lahenduse leidmiseks, kuigi läbimurret selles osas ei saavutatud. Endiselt tohib raamatukogudest koju laenutada vaid neid videosalvestisi, millele on suudetud hankida vastav litsents. Kuna videotootjad ei reageerinud Eesti Filmi Sihtasutuse Infolehes 2009. a esitatud üleskutsele ning pakutud lahendusvariantidele, siis otsustati edasi tegeleda autoriõiguse seaduse (AutÕS) muutmissetpanekutega. Seda otsust õigustas info, et Kultuuriministeriumis tegeleti taas AutÕS muutmise ettevalmistamisega.

14. juunil saadeti kultuuriminister Laine Jänesele pöördumine, millega ühinesid kõigi keskraamatukogude juhid ja ERÜ, ettepanekutega teha AutÕS-s järgmised muudatused:

- 1) sätestada, et filmi esmasalvestuse tootjal ei ole õigust lubada ega keelata oma toodete laenutamist raamatukogust, kuid on õigus saada laenutamise eest hüvitist;
- 2) rakendada laenutushüvitise arvestamisel ja maksmisel põhimõtteliselt sama korda, mis on aluseks autorite, esitajate ja fonogrammitootjate puhul;
- 3) sarnaselt helisalvestistega rakendada uutele videosalvestistele ajaline laenutuspiirang aktiivsel müügi- ja levitamise perioodil.

Nimetatud pöördumise teemal ilmus artikkel ajalehes Postimees: Vahur Koorits, Õnne Roždestvenski. Raamatukogud tahaks lihtsustada filmide laenutamist // Postimees (2010) 28. juuni, lk 6.

Pöördumisele saadi vastus alles oktoobrikuus ning see oli: „Eelnõu koostamise käigus hinnatakse ka muusikakogude ühenduse ettepanekuid. Kui ettepanekud leiavad toetust, arvestatakse neid eelnõu koostamisel. Arvestamata jäetud ettepanekud ja nende põhjendused märgitakse eelnõu seletuskirja kooskõlastustabelis.“

Praktika on näidanud, et raamatukogude endi poolt korraldatud ümarlauad ning eelmainitud üleskutsed ei ole tulemusi andnud. On selge, et seni, kuni seadusega kaitstakse pigem tootjate õigusi, ei ole neil otsest huvi aktiivseteks läbirääkimisteks raamatukogudega ning vastastikku kasulike lahenduste leidmiseks. Kuna aga kogu selle temaatikaga on seotud lisaraha leidmine, siis on riigipoolne (ministeeriumipoolne) osalemine protsessis vältimatu.

Detsembris toimunud ERÜ kogude toimkonna koosolekul esinenud kultuuriministeeriumi levitalituse nõunik Toomas Seppel jäi AutÕS muutmissettepanekuid kommenteerides napisõnaliseks viidates rahapuudusele, mis ei luba suurendada laenutushüvitisteks makstavat summat. Samas soovitas ta edasi tegeleda pigem teiste lahendusvariantide otsimisega, nt korraldada riigihange kõigile rahvaraamatukogudele teatud hulga ja nimetuste videosalvestiste hankimiseks.

Eriti paradoksaalne kogu temaatika juures on aga see, et videosalvestisi laenutatakse tegelikkuses väga paljudest raamatukogudest. Tunnistust sellest annab näiteks URRAMi videolaenutuste edetabel: <http://www.lugeja.ee/Avalik/statistika.jsp>. Kas kõigil neil raamatukogudel on nende nimetuste laenutamiseks ette näidata laenusload?

TÖÖ VIDEOTE LAENUTUSÕIGUSEGA MUUSIKAOSAKONNAS

Tasuta ja tähtajatuid litsentse taotleti 2010. aasta jooksul 36 nimetusele, neist saadi 13. Taotlused esitati e-posti teel 23 tootjale, neist 11 tootjat ei vastanud taotlusele üldse ning 1 tootja vastas eitavalt. Paraku on mittevastajate seas ka väärrika ajalooaga ettevõtte Tallinnfilm, kellega 2005. aastal on õnnestunud üks leping sõlmida. Uued taotlused esitati Tallinnfilmile nii 2008. kui 2010. aastal, kuid need on jäänud vastusetu.

2010. aastal andsid keskraamatukogule tasuta ja tähtajatu laenuslitsentsi järgmised

tootjad: 20. Augusti Klubi, Kai-Mai Kaarna, Teater NO99, Cube Productions OÜ, ansambel Vennaskond, Urfilm (Jüri Mitt), Maire Eliste, Colla Voce, Content Providers, Eesti Kirjandusmuuseum ja Lege Artis.

Tähtjalisi ja tasulisi litsentsilepinguid on keskraamatukogul sõlmitud 2 tootjaga: Eesti Rahvusringhääling (ERR) ja Eesti Joonisfilm. ERR-iga sõlmiti 2010. a üks uus litsentsileping 7 nimetusele ning pikendati 5 lõppenud lepingut. Eesti Joonisfilmiga pikendati ühte lepingut.

Tähtajatud, kuid tasulised litsentsid on raamatukogu saanud levifirmadelt Sonatiin ning alates 2009. aastat ka Coomor Kaubanduselt.

Iga laenutusluba on ühekordne, kehtib kindlale nimetusele ja eksemplarile.

UUE LEPINGU SÕLMININE EESTI AUTORITE ÜHINGUGA (EAÜ).

Tallinna Keskraamatukogu ja EAÜ vahel 2002. aastal sõlmitud leping vajab kaasajastamist ning samuti selgusid asjaolud, millest kumbki pool omas erinevat arusaamist. Lepingu objektiks on keskraamatukogus toimuvad kontserdid jm üritused, kus kasutatakse autoriõigusega kaitstud muusikateoseid. Raamatukogu taotlus oli, et lasteüritused oleksid autoritasuta. 22. veebruaril sõlmiti uus leping, kus sõnastati täpselt, mida peetakse silmas lasteürituste all ning millised üritused on autoritasust vabad ning milliste eest tuleb maksta. Raamatukogu saavutas selle, et lasteüritused on autoritasust vabastatud.

E-NOODIKOGU

2010. aastal käivitus muusikaosakonna uus originaalprojekt - e-noodikogu. Eeltöid, peamiselt autoriõiguse ja IT-valdkonnas oli tehtud juba varem, kuid nüüd viidi läbi reklaamikampaania, loodi autoritega otsekontakte, sõlmiti litsentsilepingud, laeti teosed üles ning tehti kasutajatele Muusikalehe kaudu kättesaadavaks. Aasta lõpu seisuga oli e-noodikogus 57 teost.

Tallinna Keskraamatukogu elektrooniline noodikogu ehk e-noodikogu on hea tahte avaldus, millega raamatukogu võimaldab oma kodulehe vahendusel teha kõigile soovijatele tasuta kättesaadavaks nende autorite muusikateosed, kes soovivad oma loomingut levitada võimalikult laiale auditooriumile. Oodatud on nii asjaarmastajate kui kutseliste heliloojate teosed. Vanuselisi ega žanrilisi piiranguid ei ole.

E-noodikogus on muusikateosed üles laetud PDF-formaadis failidena. Kõigil soovijail on võimalus nootidega tutvuda ning neid välja printida. Kasutajatel ei ole lubatud failide sisu muuta ning äriõiguse eesmärgil kasutada. Teoseid kaitseb Eesti autoriõiguse seadus. Autoriga, kes soovib oma teoste kättesaadavaks tegemist e-noodikogus, sõlmitakse lihtlitsentsileping ning autoril on õigus oma teoste kättesaadavust ajaliselt piirata.

Kuna e-noodikogu vastu on ka teisted raamatukogud huvi üles näidanud, siis pole võimatu, et 2011. aastal hakatakse arutama projekti laiendamist.

MUUSIKAOSAKONNA VEEBIPÄEVIK

Muusikaosakonna veebipäevikusse sisestati 2010. aasta jooksul 52 uut sissekannet 20-lt autorilt. Veebipäevikut külastati 2010. aastal kokku 5471 korda. Külastuste koguarv oli veidi väiksem, kui aastal 2009 (5597), kuid unikaalseid külastusi ehk erinevate inimeste/IP-aadresside külastusi on 28% rohkem. Samuti kasvas uute külastajate hulk, tervelt 79,5% kõigist külastustest on uued.

Veebipäevikuni jõuti võrdselt viitavate saitide ja otsingumootorite kaudu, kumbki võimalus moodustas koguliiklusest 44-45%. Ülejäänud 11-12% tulid veebipäevikusse otseteed mööda. Huvitav nüanss on see, et oluliselt suurenes liiklus otsingumootori Neti kaudu: 2009. a 415 külastust, 2010. a 1036 külastust, kasv 149,6%.

Külastusi oli kokku 62 riigist/territooriumilt ning esiviisik on järgmine:

1. Eesti 5010
2. Soome 88
3. Prantsusmaa 49
4. Saksamaa 42
5. USA 37

Eestist on külastused 5% vähenenud, kuid eesti keelt kasutavaid külastajaid on varasemast rohkem 300 võrra. Osalt võib see tähendada reisivate eestlaste suurenenud huvi meie blogi vastu, teisalt aga pole *Google Analytics* statistika keele järgi võib-olla väga usaldusväärne, sest pole teada, kuidas GA seda statistikat täpselt arvutab. Näiteks keelte põhjal statistikat tehes on enamik külastajaid inglisekeelsed (3269) ja eesti keele kasutajaid on 1892, aga võib-olla on küllalt paljud Eesti elanikud oma arvuti põhikeeleks just inglise keele määranud (võrdluseks: külastusi Eesti territooriumilt on 2010. a 5010).

Veebipäeviku peatoimetaja Marje Ingel osales 2010. aastal noorte muusika-, tantsu- ja kunstikriitikute konkursi „**Noorte kriitikute luubi all**“ läbiviimisel, sealjuures oli muusikaosakonna blogi üheks võistlustööde avalikustamise kohaks. Konkursi korraldajad olid veel Gerhard Lock (peakorraldaja, Tallinna Ülikooli Kunstide Instituut) ning Mari-Liis Rebane (portaali Eesti Muusikaarvustaja). Võistlus kestis 22. märtsist 15. maini, lõppüritus koos auhindamisega toimus Tallinna Keskraamatukogu suures saalis 21. juunil. Kokku loeti konkursi reeglitele vastavaks 33 võistlustööd 30 autorilt, neist B-tasandile (ehk poolprofessionaalsele tasandile) kvalifitseerus 16 kirjutist ja A-tasandile ehk blogitasandile kvalifitseerus 17 kirjutist. Kuna A-tasandi kirjutisi kogusid teised konkursi korraldajad ja neile oli ette nähtud teine avaldamiskoht (portaali Eesti muusikaarvustaja), siis muusikaosakonna blogis on avaldatud A-tasandi töödest siiski vaid 1, kuid B-tasandi tööd on kõik meie blogis avaldatud. Kriitikakonkursi mõlemale tasandile laekunud töödest enamik hõlmab muusikat, üks kirjutis puudutas siiski kujutava kunsti ja kaks kirjutist tantsu teemat.

8.2.3 Arvutiteenus

Lugejate huvi arvutitöökohtade vastu kasvas ka eelmisel aastal. 2010. aasta lõpus oli Tallinna Keskraamatukogus 357 arvutitöökohta, neist 204 lugejate käsutuses. Kokku registreeriti 123 948 arvutiseanssi (seansside arv suures 2009. aastaga võrreldes 20%).

CafeDog haldustarkvaraga arvuteid kasutati 7 038 796 minutit (kasutusaeg suurenes 2009. aastaga võrreldes 17,2%).

Paljude inimeste jaoks on raamatukogu endiselt ainus võimalus arvuti kasutamiseks, eriti Lasnamäel, sest infotehnoloogia ja sidevahendid pole neile muul moel kättesaadavad. Kuigi Eestit peetakse üldiselt väga internetiseerunud ühiskonnaks, on tegelikult sinne digitaalne lõhe üllatavalt suur. Hämmastavalt palju on neid, eriti vene keelt kõnelevate inimeste hulgas, kes avaldavad imestust selle üle, et arvutite kasutamine on raamatukogus tasuta.

8.2.5 Raamatukogu tegevuse tutvustamine

Avalike suhete osakond väljastas raamatukogu uudiste ja ürituste kohta 57 (2009.a 59) pressiteadet. Kõiki suuremaid üritusi reklaamiti Tallinna üritusteportaalis Kuuminna. Tallinna Keskraamatukogu tegevust kajastavate artiklite loetelu on raamatukogu kodulehel.

Kõige rohkem teateid ja artikleid avaldati ajalehtedes Eesti Päevaleht, Postimees ja Pealinn. Artikleid ilmus ka ajalehtedes Õhtuleht ja Õpetajate Leht ning ajakirjades Raamatukogu ja Elukiri. Tallinna linnaosade lehtedest kajastasid raamatukogu tegemisi Haabersti Postipoiss, Pirita Leht, Põhja-Tallinna Sõnumid, Kesklinna Sõnumid, Nõmme Sõnumid ja Lasnamäe Leht. Raadiojaamadest kajastasid raamatukogu tegevust kõige rohkem Vikerraadio ja Kuku. Uudislõike edastas ETV, TV3 ja Tallinna Televisioon.

2010. aastal köitis meediat kõige enam lugejate kasvav huvi raamatukogu teenuste kasutamise vastu. Raamatukogu tööd tutvustavad artiklid ilmusid pealkirjade „Kehv aeg ajab inimesed raamatukokku“ , „Nõudlus raamatukoguteenuste järele aina kasvab“, „Keskraamatukogu küllastajate arv tõusis 15 protsenti“ jne all. Mitmed negatiivse alatooniga artiklid ilmusid seoses Merivälja raamatukogu lugemistoaga asendamise kohta.

Kaudse reklaamina tõi meile meedia tähelepanu ka kirjandusfestivali Prima Vista korraldajate käsutusse antud raamatukogubuss Katarina Jee. Meie kaasaegse sisu ja kauni kujundusega raamatukogubussi mainiti seoses kirjandusfestivali toimumisega mitmes maakonnalehes.

Rohkem kajastusi leidsid ka uudised muusikaosakonna tegemistest (kontserdisarjad, e-noodikogu avamine, filmide laenutamise lihtsustamise vajadusest). Haruraamatukogudest oli meedias kõige enam juttu Nurmenuku, Pirita ja Nõmme raamatukogust. Palju kajastusi oli ka lugemisprogrammist „Suvi raamatuga“. Koolivaheaegade eel edastasid mitmed lehed infot Tallinna Keskraamatukogus korraldatavate ettevõtmiste kohta. Üksikuid, kuulutuse stiilis teateid, leiab ajalehtedest pea kõikide raamatukogu kirjandusürituste, näituste ja infotundide kohta.

Väga oluline osa meediakajastustest oli suunatud laste- ja noortetöö tegemistele. Jaanus Vaiksoo raamatut „Onu Heino väike pere“ ja 1. klasside raamatuprojekti kajastati ajakirjas Raamatukogu (6/2010), Krista Kumberg arvustas raamatut ajalehes Postimees (24.10.10).

Suvi raamatuga lugemisprogrammist rääkis Krister Paris ERR Raadiouudistes, programmi tutvustati ERR Uudistes ja ajalehes Pealinn.

Nurmenuku nukuteatri programmi ja „1000 nukku“ projekti tutvustati ajalehtedes Haabersti Postipoiss, Linnaleht, Pealinn ja Õpetajate Leht.

Lastekaitsepäeval Tallinna Loomaaias avatud keskraamatukogu Looduse lugemissaalist edastasid teateid Eesti Päevaleht, Õhtuleht, Tallinna Postimees ja Pealinn.

Raamatukogutundidest kirjutasid raamatukogu töötajad Kaie Viigipuu-Kreintaal, Mari Sieberk ja Liisi Nokkur artikli Õpetajate Lehte.

Laste- ja noorteteeninduse kaisukarude näitust tutvustati Tallinna Televisioonis, kevadisel koolivaheajal toimuvatest ettevõtmistest kirjutas Tallinna Postimees.

Võõrkeelse kirjanduse osakond tegeles raamatukoguteenuse tutvustamisega venekeelses meedias ja venekeelsele elanikkonnale ka läbi eestikeelse meedia. Veebruarikuus ilmus venekeelses Postimehes artikkel lugejate lugemusest Tallinna Keskraamatukogus. Raadio 4 saates tutvustas võõrkeelse kirjanduse osakonna juhataja osakonna tööd: kasutajakoolitusi, lugemissoovitusi (huvitavaid autoreid), lastele mõeldud üritusi. Märtsikuus näidati TV3 saates koolitust töötajatele. Aprillis andis osakonnajuhataja intervjuu osakonna tööst ja lugejate lemmikautoritest ajalehele „Pعالinn“. Juulikuus tundis venekeelne AK huvi, et kas palava ilmaga on raske raamatukogus töötada.

8.3 Laste- ja noorteteenindus

Meeldiv on tõdeda, et jagub neid lapsi ja noori, kes käivad raamatukogus regulaarselt raamatuid ning perioodikat laenamas. Raamatukogu on ka koht, kus tehakse aega parajaks enne huviringidesse või bussi peale minemist, sisustades aega lugemise, õppimise või niisama suhtlemisega. Vahel loetakse ka üksteisele ette, tehakse käsitööd, mängitakse lauamänge või pannakse kokku puslesid. Aktiivselt kasutatakse arvuteid ja kuulatakse laserplaatidelt jutte. Ka suvisel perioodil on nii mõnelegi linna vaheaega veetma jäänud lapsele raamatukogu kohaks, kuhu meeleldi tulla.

Raamatukogus on peamisteks lugemise edendajateks loomulikult raamatud ise, kuid väga olulised on ka raamatukogu ruumid, kuhu laps alati tulla tahab ja ennast seal hästi tunneb. Mitmetes haruraamatukogudes on mõnusad lugemispesad, kus eriti hästi tunnevad end just kõige väiksemad lugejad. Hubasust annavad vaibad, padjad, tahvlid joonistuste eksponeerimiseks, toredad kastid väikelaste raamatute hoidmiseks. Näiteks Laagna raamatukogus ja ka mujal lisavad meeleolukust keskraamatukogu kunstniku Kertu Sillaste loodud suureformaadilised väljatrükid PVC-le (tegemist on lustakate seinapiltidega, mis inspireerivad nii külastajaid kui töötajaid endid).

Raamatukogude kasutamine – lapsed (
2009.a alla 16-aastased isikud, 2010.a alla 17-aastased isikud)

Raamatukogu	Lug-d 2009	Lug-d 2010	Muutus (+-)	Külast-d 2009	Külast-d 2010	Muutus (+-)	Kojulae nut-d 2009	Kojulae nut-d 2010	Muutus (+-)
* 1. Keskrk	4117	6329	2212	45477	45235	-242	44052	46732	2680
2. Kadrioru	277	330	53	4101	4012	-89	1282	1659	377
3. Kalamaja	441	523	82	2604	2992	388	3728	3718	-10
4. Kännukuke	1444	1618	174	11036	11237	201	12095	12175	80
5. Laagna	797	874	77	8581	8370	-211	11443	10159	-1284
** Merivälja	230	0	-230	1315	0	-1315	1788	1	-1787
6. Männi	797	910	113	4692	5607	915	6063	6509	446
7. Männiku	342	400	58	3830	4767	937	2637	3242	605
8. Nurmenuku	1108	1284	176	10699	11191	492	8164	7574	-590
9. Nõmme	1174	1375	201	12795	14122	1327	8411	9470	1059
10. Paepealse	1025	1261	236	11154	11311	157	9807	11481	1674
11. Pelguranna	831	982	151	13711	14513	802	9017	9048	31
12. Pirita	692	892	200	8625	10402	1777	5142	7010	1868
13. Pääsküla	671	844	173	7381	6807	-574	6693	7116	423
14. Sõle	740	887	147	7800	9397	1597	5910	6789	879
15. Sääse	831	990	159	6422	6067	-355	6281	6337	56
16. Tondi	461	469	8	4346	4234	-112	4897	4800	-97
17. Torupilli	725	911	186	6254	8286	2032	5233	6591	1358
18. V-Õismäe	1298	1548	250	9256	11270	2014	10307	11128	821
Katarina Jee	296	352	56	3148	4935	1787	3337	3043	-294
KOKKU	18297	22779	4482	183227	194755	11528	166287	174582	8295
Lugejaid ühiekordsest	13243	15184	1941						

* Keskrk – Estonia pst 8 ja Liivalaia 40 asuvad teenindusosakonnad.

- Näitajate tõusu üheks põhjuseks on statistilise arvestuse korrigeerimine. Kui eelnevatel aastatel arvestati laste statistikasse alla 16-aastased isikud, siis alates aastast 2010 alla 17-aastased isikud.

Alates 26. jaanuarist 2007 on Tallinna Keskraamatukogul oma Lasteleht www.keskraamatukogu.ee/lasteleht. 2010. aasta kevadel värskendati Lastelehe kujundust, mis muutis selle liikuvamaks ja lõbusamaks. 8. märtsist kuni 8. maini viidi raamatukogus läbi 6- kuni 13-aastaste laste hulgas Lastelehe küsitlus. 32% küsitlenuist ei olnud Lastelehe olemasolust varem teadlikud. Ankeedist selgus, et mõistatused, ristsõnad ja pildid, mida saab värvida, meeldisid 17% vastanutele ja mängud 25% vastanutele. MITI nuputamisesanded meeldisid 16% vastanutele, raamatute soovitusid 8%, omalooming 6% vastanutele. 70% lastest vastas, et Lastelehel võiks olla rohkem mängu.

Sügisel algatati Lastelehel mitu uut rubriiki (Lemmikloom, Minu Hobi, Lugeja soovitus), mille loomine eeldab mõnusat koostööd väikeste lugejatega. Lasteleht sai rikkamaks emotsionaalsetest vahetutest juttudest ja rõõmsatest fotodest. Soovitusete alla on lisatud ka e-raamatuna kõik kolm Tallinna Keskraamatukogu poolt 1. klassidele kingina väljaantud lasteraamatut - „Omad jutud“ (2008), Ülle Kütseni „Väike puu ja rändur kuu“ (2009) ja Jaanus Vaiksoo „Onu Heino väike pere“ (2010). Laagna raamatukogu eestvedamisel on raamatukoguhoidjad kirjutanud lastele aasta jooksul 79 raamatututvustust. Lastelehte täiendatakse ja arendatakse järjepidevalt.

7. aprillil käis Anneli Kengsepp Tallinna Keskraamatukogu Lastelehte tutvustamas ka Rapla Keskraamatukogus maakonna raamatukogutöötajate õppepäeval.

Pirita raamatukogus pöörati 2010. aastal suurt tähelepanu just noorte koolitustele, kus gümnaasiumiõpilased pidid ise suunavate küsimuste abil näitama klassikaaslastele, kuidas leida teatud raamatuid e-kataloogist ESTER.

Ette on valmistatud ka raamatukogu kasutamise oskusi õpetavaid mängu. Näiteks Nõmme raamatukogus mõeldi välja otsimismäng „Raamatukogu detektiiv“. Küsimused olid ümbrikutes, mis omakorda peidetud raamaturiiulis mõne raamatu vahele. Iga vastus sisaldas omakorda vihjet järgmisele küsimusele. Mäng osutus lastele üsna keerukaks, kuid andis kindlasti uusi kogemusi raamaturiiulite vahel orienteerumiseks.

Nõmme raamatukogus püüti tundi väiksematele põnevaks teha küll rongimänguga, kus tehti peatusi raamatukogu olulistest punktides (näitused, stend, teatmekogu jne), ja näitliku laenusprotsessiga, kus mängiti läbi erinevaid situatsioone, mis laenutamisel ette võivad tulla. Lastele pakkus huvi ka turvavärav, mille funktsiooni samuti näitlikult tutvustati.

Paepealse raamatukogus aga tutvustati mudilastele ja lastele raamatukogu nukuetendustega, mille tegevus viidi raamatukokku, nt „Loomad tutvustavad raamatukogu“.

Männiku raamatukogus jätkus koostöö Tallinna Puuetega Noorte Keskusega JUKS. Sagedaste raamatukogu külastajatena kasutavad sealsed noored arvutiteenust ning laenavad raamatuid. Neile toimus ka raamatukogutund teemal „Minu lemmikraamat“, kus vesteldi raamatutest, vaadati erinevaid ajakirju ja raamatuid ning tutvustati e-kataloogi ESTER.

Raamatukogude võimalusi koolituste läbiviimisel laiendas projektorite, ekraanide või pööratava jalusega arvutiekraanide hankimine 2009. ja 2010. aastal.

8.4 Raamatukogu kultuurikeskusena

2010. aastal oli raamatukogudes 327 näitust ja 1019 väljapanekut.

Raamatukogu	Näitused ja väljapanekud	Üritused	Üritusel osalenute arv
* 1. Keskrk	287	283	6134
2. Kadrioru	50	13	234
3. Kalamaja	28	30	284
4. Kännukuke	109	40	403
5. Laagna	78	36	239
6. Männi	36	20	407
7. Männiku	54	34	331
8. Nurmenuku	57	103	1929
9. Nõmme	47	67	1326
10. Paepealse	94	53	595
11. Pelguranna	61	61	839
12. Pirita	69	116	2870

13. Pääsküla	54	22	406
14. Sõle	55	80	1164
15. Sääse	57	38	394
16. Tondi	29	15	242
17. Torupilli	85	25	446
18. V-Õismäe	73	34	315
Katarina Jee	23	6	1083
KOKKU	1346	1076	19641

8.4.1 Näitused

Estonia pst 8 näitusesaalis said huvilised 2010. aastal tutvuda 13 näitusega. Eksponeeriti nii laste, asjaarmastajate kui professionaalide loomingut. Näituste valikul peeti silmas vaheldusrikkust. Vaadata sai Evi Tihemetsa ja Maret Olveti graafikat ja Virve Albri akvarelle

Kõitekunstnikelt olid esindatud kaks näitust: Aino Lehise „Minu maalid“ ja Eesti Kõitekunstnike Ühenduse liikmete poolt aastatel 1997-2010 valminud ülevaatenäitus „Eesti köide“.

Eksponeeriti kahte fotonäitust: Eesti Looduskaitse 100. sünnipäevale pühendatud näitusel olid väljas loodusfotograaf Margus Vilu viimase kolme aasta pildid Eestimaa taimedest, loomadest ja maastikest; Andres Tarto fotonäitus „Päevinäinud peeglid“ koosnes fotodest, millel olid üles võetud vanad eesti peeglid nende loomulikus keskkonnas – vanade majade seintel, saunades jm.

Suve hakul toimus näitusesaalis Tallinna Bibliofiilide Klubi ja Eesti Kirjanike Liidu liikme Jaak Urmeti autograafide kogu näitus „Sõjast seitsmekümnendateni“. Näitusel sai näha laia valikut ajavahemikul 1945-1970 tegutsenud kultuuritegelaste autograafe, kirju, postkaarte ja käsikirju, millest enamik oli pärit kirjanike sulest. Põnevaks kogemuseks oli *Domus Revaliensis* 2010 ürituste raames toimunud näituse "Tempora mutantur... Baltisaksa kunstnikud Eesti Vabariigis 1925–1939" korraldamine. Väljas olid tööd Eesti Kunstimuuseumi ja Tallinna Linnamuuseumi kogudest. Näitusega kaasnes kunsti- ja kultuurilooline seminar „Baltisakslased Eesti Vabariigis 1920 – 1930“.

Raamatukogudevahelise koostööna leidis aset Lääne - Virumaa Keskraamatukogu poolt valminud Jakob Liivi näituse eksponeerimine.

Möödunud aasta ainsal laste loomingut esindaval näitusel Estonia pst 8 näitusesaalis olid välja pandud Mustamäe Laste Loomingu Maja kunsti- ja käsitööringide õpilaste tööd.

Lugemisaastat lõpetava vanade salmikute näituse „Ela ilmas kui lind, pea meeles ka mind!“ eksponaadid olid pärit raamatukogu oma töötajatelt ning nende sõpradelt ja sugulastelt. Näituse kujundas Tallinna Keskraamatukogu kunstnik Kertu Sillaste, ajaloolise ülevaate koostas Eesti Kirjandusmuuseumi vanemteadur Eda Kalmre.

Lõppenud rahvusvahelise astronoomia aasta raames korraldati nii üle maailma kui ka Eestis mitmeid astronoomiat tutvustavaid ja populariseerivaid üritusi. Üheks selliseks

oli EENeti ja Tartu Observatooriumi poolt läbi viidud arvutijoonistuste võistluse parimate tööde näitus, mis oli aasta algul väljas ka Kännukuke raamatukogus. Nurmenuku raamatukogus pälvis suurt tähelepanu näitus „Pulmad läbi aegade“, kus oli eksponeeritud nii pulmakleite, erinevaid aksessuaare kui ka vanu fotosid.

Haruraamatukogudes sai vaadata ka Eesti Ajaloomuuseumi ja Tallinna Keslinna Valitsuse koostöona valminud rändnäitust „Roheline Tallinn“, mis kõneles linna erinevatest ajaloolistest rohealadest.

Avalike suhete osakonna poolt valmis detsembriks eestikeelse kirjanduse osakonna lugemissaali jaoks näitus „Jõulud eesti kirjanike loomingus“. Tegu on näitusega, mille informatsioon ei vanane – näitust saab järgnevatel aastatel eksponeerida ka haruraamatukogudes.

Lisaks kujundas kunstnik Kertu Sillaste Tallinna Keskraamatukogu haruraamatukogude ja teenindusosakondade jaoks 6 stendinäitust: Jaan Kross, Eesti Looduskaitse 100, Harjumaa mõisad, Eesti kauneimad raamatud 2009, Emakeelepäev ja H. C. Andersen.

Nurmenuku raamatukogus algatati koostöös Harry Gustavsoni Pereteatri, Tallinna Linnamuuseumi Lastemuuseumi ja UNIMA Eesti Keskusega “ rändnäituse projekt 1000 nukku”, mille raames kutsuti üles kõiki huvilisi meisterdama erinevaid teatrinukke. Nurmenuku raamatukogu juures tegutses ka püsigrupp, kus lapsed meisterdasid igal nädalal 1000 nuku meistritoas Lully Gustavsoni juhendamisel keerulisemaid nukke. Oma panuse andsid nukkude tegemisse ka Tallinna Keskraamatukogu laste- ja noortetöötajad, kes valmistasid Sõle raamatukogu juhataja Anu Sepa juhendamisel hulgaliselt toredaid kaltsunukke. Nukke saadeti 1000 nuku näitusele Nurmenuku raamatukokku koolidest ja lasteaedadest nii Tallinnast kui ka mujalt Eestist. 28. mai 2010 seisuga oli kokku kogutud 737 nukku erinevas vanuses tegijatelt. Suurejoonelisemad saadetised nukkude näol olid Viljandist ja Hiiumaalt. Loomulikult ei saa ära unustada Lastemuuseumi ja Nurmenuku raamatukogu töötubasid, kus sündis palju huvitavaid nukke. Suveks 2010 anti näitus edasi Lastemuuseumisse, sügis-talvel aga läks näitus Eestisse rändama. Plaanide kohaselt oodatakse rändnäitust 2011. a kevadeks tagasi Euroopa kultuuripealinna Tallinnasse Eesti Nukukunsti Keskusesse.

Võõrkeelse kirjanduse osakonnas oli huvitav Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasiumi õpilastööde näitus „Räägin sulle loo“. Eksponeeritavad tööd (joonistused, keraamika, klaas) olid inspireeritud muinasjuttudest. Näituse eesmärgiks oli näidata, kui võrdvärviline ja ebatavaline võib olla laste nägemus raamatu kaudu läbi elatud maailmast. Lugejad tundsid suurt huvi ka Disainistuudio Bjarte poolt korraldatud näituste vastu. Näitusel “Kujutlusvõime ime” sai nautida erinevate kunstnike töid: maale, sisekujunduse dekoratsioone, vitraaže, siidimaale, klaasimaale, ehteid ja tekstiili. Väga huvitav oli ka vaibanäitus, mis oli korraldatud MTÜ Rahvakunstiklubi projektijuhil Helena Uri poolt.

Novembris avas Beebide Loovustuba Christina Lääne eestvedamisel Kännukuke raamatukogus beebide ja väikelaste rahvakultuuri teemalise maali- ja kleepimistöde näituse, kus olid väljas seelikute triipudest, rahvariiete tikanditest ja kaunistustest inspireeritud laste ühistööd.

Nõmme raamatukogus kujunes vahvaks Põhjamaade raamatukogunädala raames toimunud trollide ja muumide joonistusvõistluse töödest näitus, kus oli üle 50 töö. Enam vastukaja leidsid ka loodusfotograaf Hermes Sarapuu fotonäitused lumekristallidest ja kiilidest ning Nõmme Noortemaja kunsti- ja siidimaali stuudio ülevaatenäitus „Värvirõõm 2“.

8.4.2 Üritused

Lugemishuvi ja raamatukogus käimise harjumus saavad alguse lapsepõlvest. Tallinna Keskraamatukogus väärtustatakse lugemise edendamisel nii heade traditsioonide hoidmist kui ka uusi ettevõtmisi. Lisaks igapäevasele lugejateenindusele on tavaks saanud laste koolivaheaegade sisustamine, koostöö koolide ja lasteaedadega, erinevad kohtumised huvitavate külalistega ja erinevate arendavate ürituste korraldamine. Paljusid ettevõtmisi viiakse läbi ülesüsteemselt või siis erinevate haruraamatukogude ja osakondadega koostöös. Suuremad üritused sünnivad aga koostööst teiste asutuste ja organisatsioonidega.

Raamatukogudes korraldati lastele, noortele ja täiskasvanutele 2010. aastal kokku 1076 üritust.

Probleemiks raamatukoguürituste korraldamisel on inimeste vaba aja vähenemine ja vaba aja veetmise võimaluste paljusus - inimeste vähesele vabale ajale pretendeerivad koos raamatukoguga muuseumid, seltsid, klubid jne. Probleemiks on ka raamatukogu ettevõtmiste meedias kajastamise reeglipärasuse puudumine – kahjuks ei inspireeri positiivne teema ajakirjanikku raamatukogust pikemat artiklit kirjutama.

8.4.2.1 Üritused väikelastele

Lasteaiarühmade külastused on raamatukogule oodatud kohtumised. Tihtipeale on sellistel puhkudel lasteaia töötajad andnud suuniseid nende õppetöös päevakorral oleva teema kohta, mida võiks raamatukogus käsitleda. Lisaks tutvustati lastele ka raamatukogu. Suurt rõõmu pakub lastele iseseisev raamatute uurimine ja neis leitu jagamine oma kaaslastega. Laste- ja noorteteeninduses tehti mõnel korral väikelaste tundide korraldamisel koostööd muusikaosakonnaga, kus raamatukogutöötaja saatis klaveril laste laule, tantse ja ringmänge. Muusikaosakonna videosaalis vaadati ka teema täienduseks sobivaid animafilme.

Lastele valmistati ette raamatukogutunde Edgar Valterist, Hans Christian Andersenist jt. Sõle raamatukogus valmistati ette põhjalik raamatukogutund, mille käigus räägiti Edgar Valteri loomingust, sai vaadata tahvelnäidendit „Kassike ja kakuke“ ning ürituse lõpetuseks valmistas iga osaline endale etendusest juba tuttava sõrmenuku. Ka Paepealse raamatukogu käsitles Edgar Valteri loomingut, alustades lugemisaasta tähistamist Edgar Valteri „Pokuaabitsal“ põhineva nukuetendusega „Pokud õpivad lugema“. Raamatukogutöötaja meisterdas näidendiks ise pokud, mis olid tehtud sokkidest ja värvilistest paeltest. Vaatamata raamatutegelastest erinevale väljanägemisele meeldisid pokud lastele väga ja lapsed aitasid neil tähed selgeks saada.

Võõrkeelse kirjanduse osakonnas jätkati ka sel aastal koostööd lasteaedadega ja viidi juba kaheksandat aastat läbi sariüritus „Rahvakalender“. Ürituste käigus tutvustati lastele Eesti kultuuri ja ajalugu mängulises vormis. Raamatukogutöötajad tutvustasid lastele Eesti rahvakalendri tähtpäevi ja kombeid, koos mõistatati mõistatusi, lauldi ja mängiti.

Viimastel aastatel on Tallinna Keskraamatukogus suuremat tähelepanu pööranud ka hommikustele väikelaste tundidele, kus saavad käia kodused lapsed koos vanemate või vanavanematega. Osalemine neis on olnud tasuta. Raamatukogud on korraldanud nii üksikuid kui regulaarseid väikelaste tunde. Just nõnda harjuvad lapsed väga varajases eas raamatutega enda ümber, samuti on see lapsevanematele tore võimalus veeta aega koos lapsega ning pakkuda talle arendavat tegevust. Samuti on väikelaste tunnid heaks võimaluseks lapsele ja emale tulla kodust välja teistega suhtlema ja harjutada lapsi ette juba suuremas kollektiivis lastega läbikäimiseks.

Nii näiteks toimus Männiku raamatukogus detsembris peretund „Emmed ja mudilased“, kus tutvustati emadele ja väikelastele mõeldud uudiskirjanduse väljapanekut. Emad vaatasid raamatuid, mis on abiks laste kasvatamisel ja õpetamisel. Mudilased lehitsesid uusi värvikirevaid papist raamatuid. Torupilli raamatukogus korraldati aprillis väikelasteüritus „Kevad taluõuel“. Raamatukogutöötajad kutsusid ürituse läbiviimiseks endale appi muusikaõpetaja. Lisaks ettelugemisele, raamatute vaatamisele ja koos musitseerimisele erinevatel pillidel mängiti lastega näpunukkudel läbi muinasjutt „Naeris“ ning meisterdati nõobist silmadega notsusid.

Laste- ja noorteteeninduse lugemispesas korraldati väikelaste raamatukogutunde „Hiirepesa jutunurk“. 2- kuni 4-aastastele mudilastele loeti ette lihtsaid jutukesi või salme, vaadati erinevaid raamatuid, joonistati või pakuti lihtsamat käelist tegevust. Kännukuke raamatukogus kujundati lastenurgas olev mõnus lugemispesa ümber karupesaks, kus lapsed said lisaks karudega mängimisele ka tutvuda karuraamatutega. Pesas viidi raamatukogu vabatahtlike abiga läbi laupäeva hommikuti muinasjututunde mudilastele.

Ka Nõmme raamatukogus lisandusid uue algatusena igakuised väikelaste jututunnid 2- kuni 4-aastastele, kus tihtipeale võis näha ringi tatsamas veelgi nooremaid põngerjaid. Nurmenuku raamatukogus korraldati esialgu muinasjutuhommikuid päris pisikestele, kuid kohale tulid siiski suuremad lapsed. Seega korraldati muinasjutuhommikud ümber nii, et osalemine oleks huvitav erinevas vanuses lastele. Pühendunult tehti väikelastega tööd ka Pelguranna raamatukogus. Osalema oodati 2- kuni 3-aastaseid lapsi koos vanematega. Lastega mängiti, vooliti, loeti salmikesi, kuulati muusikat ja vaadati koos raamatuid. Väikelaste tunniks õmbles raamatukogutöötaja vatiinist lumepalle, kodus näpunukke ning tegi paberist lilli ja liblikaid. Väikelaste tunnid olid väga põhjalikult ette valmistatud ja meeldisid nii lastele kui nende vanematele.

Iga kuu (välja arvatud suvekuud) viimasel reedel töötas võõrkeelse kirjanduse osakonna laste- ja noorteteeninduses „Mudilaste kool“, kuhu tulid 2,5- kuni 3-aastased lapsed koos vanematega. Ürituse ettevalmistamiseks telliti raamatukokku erinevaid mänguraamatuid, üritustel kasutati ka näpunukke ja muusikat. Iga tund oli pühendatud erinevale temale: „Mis on raamatukogu?“, „Mis on sõprus?“, „Kevad“,

„Loomad valmistuvad talveks“ jne. Tunni alguses kuulasis lapsed muinasjuttu ja vastasid küsimustele. Alati tehti tunnis näpumänge, värviti šabloonide järgi pilte või tehti aplikatsioone. Vanematele pandi alati välja raamatuid, mida saab lugeda lastega kodus või mille järgi on tore meisterdada.

Kordaläinud üritused tugevdavad koostöösuhet raamatukogude ja lasteaedade vahel, nii on näiteks Väike-Õismäe ja Männiku raamatukogud tõdenud, et üks õnnestunud üritus viib juba uute kohtumiste planeerimiseni.

8.4.2.2 Üritused kooliealistele lastele

5. veebruaril oli eesti päritolu Rootsi kunstniku ja illustraatori Ilon Wiklandi 80. sünnipäev. Tallinna Keskraamatukogus toimus sel puhul veebruarikuine laste joonistusvõistlus „Karlssonid, Lõvisüdamed ja Bullerby lapsed“. Ilon Wiklandi erinevatest raamatutegelastest laekus 327 joonistust. Neist parimaid sai näha ka Lastelehel joonistuste galeriis.

Koondsarja nime all „Tere, kirjanik!“ korraldati raamatukogudes lastele vahetuid kohtumisi kirjanikega. Nii külastas 11. märtsil laste- ja noorteteenindust lastekirjanik Wimberg (Jaak Urmet), kes rääkis emakeele päevast, tutvustas oma loomingut ja võttis üles ka lauluviisi. 22. aprillil käis Nõmme raamatukogus külas Ilona Martson, kes rääkis lastele ajakirja Täheke käekäigust. 5. mail rääkis Kadrioru raamatukogus Kadri Hinrikus lastele oma kirjanikutööst ja luges ette katkendeid raamatutest. Septembris rääkis Torupilli raamatukogus kunstnik ja kirjanik Piret Raud lähemalt oma tööst ning mõtles-jutustas kohapeal välja loo lehmast, kes lendas lennukiga Aafrikasse sebradele külla, joonistades selle põhjal pabertahvlile pildid. Piret Raud tutvustas ka oma peatselt valmivat raamatut „Tobias ja teine B“.

Nõmme raamatukogu üheks meeldejäävamaks ürituseks oli kindlasti Ott Arderi uue luuleraamatu „Ott otsib karuoblikat“ esitus. Raamatuesitus toimus koostöös TEA kirjastusega ja sellest võttis osa ka Ott Arderi lesk, kes meenutas luuletajast toredaid lugusid.

Lugemisaastal tulid „Lavalaudadelt lugemistuppa“, ehk teatrast raamatukokku mitmed tuntud näitlejad, kes rääkisid lastele või noortele oma raamatuelamustest ja lugesid ette paremaid palasid. Kohtumised näitlejatega toimusid erinevates haruraamatukogudes: 17.02 – Margus Tabor Paepealse raamatukogus, 15.03 – Karol Kuntsel Sõle raamatukogus, 24.04 – Evelin Pang Säase raamatukogus, 11.05 – Taavi Tõnisson Estonia pst 8 laste- ja noorteteeninduses, 22.09 – Karin Rask Torupilli raamatukogus, 4.10 – Rasmus Kaljujärvi Pirita raamatukogus, 8.11 – Garmen Tabor Väike-Õismäe raamatukogus, 8.12 – Liivika Hanstin Kännukuke raamatukogus. Kõik kohtumised olid meeleolukad ja vahvad, mitmed nukunäitlejad rõõmustasid lapsi ka kaasavõetud teatrinukkudega. Sõle raamatukogus toimunud kohtumisel said lapsed peale ettelugemist Karol Kuntseli juhendamisel joonistada Astrid Lindgreni raamatu „Vahtramäe Emil“ ainetel oma lauamängu. Enamuses kohtumised olid suunatud kas lasteaiarühmadele või klassidele, kuid Säase raamatukogus oodati laupäevasele Evelin Pangega kohtumisele kõiki. Üritust reklaamiti raamatukogu kodulehel, *Facebook'is* ja Tallinna Kuhuminna infoportaalis, plakateid viidi ka lähimatesse lasteaedadesse. Huvi näitlejatariga kohtumise vastu osutus suureks. Evelin luges lastele ette lugusid Astrid

Lindgreni raamatutest, mis tal oma lapsepõlvest hästi meeles. Lapsed ja nende vanemad jäid üritusega väga rahule. Kohtumise lõpetuseks kirjutas Evelin Pang Säase raamatukogu külalisteraamatusse: „Suur tänu külla kutsumast! Teil on väga armas ja hubane raamatukogu, mis tekitab lastele väga varakult lugemishuvi! Teete siin tänuväärset tööd! Palju jõudu Teile!“

Ülesüsteemselt pakuti lastele raamatukogudes võimalust lahendada erinevate tähtpäevade ja sündmuste eel erinevaid nuputamisülesandeid: Eesti Vabariigi aastapäeva puhul Eesti teemalist mängu, Euroopa päevale mõeldes mängu „Tunne Euroopa Liitu“, eurole mõeldes Lastelehel euro lüngamängu.

Tavapärased lasteüritused raamatukogudes on kombineeritud nii suulisest kui käelisest tegevusest, kus loetakse ette raamatuid, jutustatakse lugusid ning seejärel meisterdatakse või joonistatakse. Sellised koostegutsemised toovad raamatuid lastele lähemale ja raamatukogu külastamine pakub ka toredat aktiivset tegevust. 2010. aastal olid nii mitmeski raamatukogus suureks abiks vabatahtlikud, kes aitasid läbi viia laste meisterdamis- või jututunde.

Tavapärasest erinevalt kasutati Pelguranna raamatukogus meisterdamiseks palju looduslikke materjale. Vajamineva koguse materjali tõi laste- ja noortetöötaja tavaliselt aegsasti metsast ja pargist. Töötoas tegutsesid koos erinevatest rahvustest lapsed ja töökeeleks oli eesti keel. Koostegutsemine parandas laste keeleoskust ja julgustas ka väheseltsivaid lapsi sõprust sobitama.

Torupilli raamatukogus oli üheks värvikaks ja arendavaks lasteürituseks Peruu, inkade, nende muinasjuttude ja maailmaimedede tutvustamine. Lisaks raamatutele näidati lastele internetist teemakohaseid pilte, nt rahvariietes inkadest nende tseremooniatel. Lapsed haakusid teemaga loominguliselt ja meisterdasid imevahvaid inkade peakatteid, ehteid ja maske.

Lapsi on alati köitnud teater ja nii käisid Pääsküla raamatukogus 22. aprillil külas Lully ja Harry Gustavson kontsert-etendusega „Need imelised nukud“. Torupilli ja Sõle raamatukogudes alustas „Printsi ja printsessi“ jätkuüritustega endine raamatukogutöötaja ja praegune vabatahtlik Reet Valter. Ta esitas kohvriteatriga erinevaid nukunäidendeid, peale mida said lapsed meisterdada võlukaarte, hüpikraamatuid ja muud põnevat.

Ka võõrkeelse kirjanduse osakonnas pandi alus oma nukuteatrile. Nukuteatrit veavad 2 laste- ja noortetöötajat, kes said jõuludeks valmis ka etenduse „Uue aasta muinasjutt“.

Uuemate ettevõtmistena algatati näiteks Paepealse raamatukogus luuleminutid, kus iga päev loeti kindlal kellaajal lastele ette mõni vahva lasteluuletus. Algul oli küll vähe kuulajaid, kuid ajapikku jäid püsima kindlad lapsed, kes tulid luuletust kuulama ja mõnikord ka ise lugema. Alati sai pärast kuuldu põhjal pildi joonistada. Samas raamatukogus pakuti ka võimalust osaleda „Kass Nuti mälumängukas“, kus iga kuu pakuti lahendamiseks viktoriini ning kuu lõpus loositi osalejate vahel auhindu. Uue koostööpartnerina sai Paepealse raamatukogu hea kontakti Lasnamäe Muusikakooliga, mille õpilased osalesid raamatukogu jõuluetendusel, kus nukuetenduse lõpetuseks mängiti ette tuntud talvelaule.

Pirita raamatukogus käisid külas mitmed külalised, kes andsid lastele palju uusi teadmisi. 28. mail oli raamatukogus külas Katrin Karisma, kes esitas kohtumisel katkendi ka Astrid Lindgreni raamatust „Pipi Pikksukk“. 11. septembril tähistati ülemaailmset esmaabi päeva ning selle raames tutvustas Eesti Punasest Ristist Ellen Sternhof, mida tähistab punane rist ning kuidas anda esmaabi. 15. oktoobril, Valge Kepi Päeval aga rääkis Tallinna Heleni Kooli õpetaja Külli Terras lastele nägemispuudega inimestest ja kurtidest ning kuidas nad igapäevaeluga hakkama saavad.

Sääse raamatukogus toimus lastele Lauamängukas, kus tutvustati erinevate raamatukogu lauamängude reegleid ja mängiti neid koos. Hea meel oli näha, et üritustest osavõtjad tulid ka hiljem neid mängu raamatukokku koos sõpradega mängima. Eriti meeldis lastele mäng „Mees, kes teadis ussisõnu“.

Klassidele valmistati ette ka erinevaid raamatukogutunde kirjandusest. Näiteks Nõmme raamatukogus tutvustati õpilastele uudiskirjandust, kus peale uute raamatute põhjalikku tutvustamist korraldati laste tähelepanu kontrollimiseks viktoriin. Tekkis väike võistlusmoment ning lastele näis see väga meeldivat. Aasta alguses valmistas eestikeelse kirjanduse osakonna laste- ja noorteteenindus ette Ilon Wiklandi 80. sünnipäeva puhul kunstniku elu ja loomingut tutvustava raamatukogutunni. 30. novembril tähistati ameerika kirjaniku Mark Twain'i 175. sünniaastapäeva, mille äramärkimiseks koostas laste- ja noorteteenindus ülevaate ja PowerPoint-esitluse M. Twain'i elust ja panusest maailma lastekirjandusse.

Raamatukogudes korraldati ka erinevaid konkursse. Nii oli osavõturohke spordiluuletuste ja –juttude konkurss Nõmme ja Pirita raamatukogudes, kuhu laekus üle 60 töö. Paepealse raamatukogu korraldas koostöös Laagna Gümnaasiumiga Eduard Vilde sünniaastapäevale pühendatud jutuvõistluse „Minu esimesed triibulised“. Parimad said ka auhinnad ning nende tööd avaldati Lastelehel. Pääsküla raamatukogu juhataja osales aga juba traditsiooniliselt Rabarübliku lasteaia etlemiskonkursi „Emakeele kaunis kõla“ ja Nõmme piirkonna lasteaegade emakeelepäeva luuletuste konkursi žüriis.

Nõmme raamatukogus korraldati oma noortele lugejatele tänuüritusi, kus tavaliselt osales mitu klassi ning raamatukogu tänas tublimaid joonistajaid ja kirjutajaid. Lapsed said oma kirjutisi tänuüritusel teistele ette lugeda. Tänaati ka lapsi, kes aitasid kas raamatukogutöös või lugemispesa korrastamisel. Nõmmel on 9- kuni 10-aastaste laste seast tekkinud nõ „raamatukogu fänniklubi“. Need on lapsed, kes on väga huvitunud raamatukogutöö spetsiifikast ja kellele raamatukogus ka oma tööd rohkem tutvustati. Lapsed olid abiks näiteks turvaelementide aktiveerimisel ja deaktiveerimisel ning püüdsid raamatukoguhoidja juhendamisel raamatutele riulis õiget kohta leida. 10-aastane Kristel väitis, et tahab raamatukoguhoidjaks saada ja mis võib veel olla parem tunnustus raamatukoguhoidja tööle?!

Enamikes raamatukogudes korraldatakse lastele laupäevaseid tunde erinevate nimedega nagu „Jututuba“, „Muinasjutul külas“, „Lahe laupäevalugemine lastele“, „Pörsas Palli jutumeri“, „Jututund mudilastele“, „Meisterdamise ringreis“ jne. Tunnis loetakse ette jutte, püütakse panna lapsi kaasa mõtlema ning küsitakse nende mõtteid ja teemaarendusi. Lisaks ilukirjanduslikele lugudele uuritakse vahel erinevaid

temaatiliselt sobivad teadmiskirjanduse tekste. Lapsi käib tihtipeale küll korruga kohal vähe, aga üritustel on jätkuvalt omad püsivuilised. Enamasti pakutakse lastele tundides ka lihtsamat käelist tegevust. Lisaks on neis tundides nii lastele kui nende vanematele tutvustatud ka Lastelehte, sealset ürituste kalendrit, fotogaleriid ja meisterdamise rubriiki, mis annab juhiseid ka koduseks meisterdamiseks. Et üritused üksluiseks ei läheks, on võimalusel kaasatud nende läbiviimisse raamatukogu vabatahtlikke.

KOOLIVAHEAEGADE SISUSTAMINE

Aastal 2010 jätkati Tallinna Keskraamatukogus head traditsiooni - laste koolivaheaegade sisustamist. Kõikides raamatukogudes said lapsed lahendada erinevaid mõistatusmänge ja ristsõnu, millele võis vastuseid otsida ka raamatute või e-kataloogi ESTER abiga. Sügisesel koolivaheajal lahendati laste- ja noorteteeninduse töötajate poolt koostatud euroteemalisi nuputamisülesandeid. Lahendajate vahel loositi välja raamatukogu meeneid, sügisel pani auhinnad välja Eesti Pank. Kokku laekus koolivaheajadel raamatukogudesse 1201 lahendatud vastust.

Lisaks toimusid nii talvisel, kevadisel kui ka sügisesel vaheajal raamatukogudes erinevad üritused. Näiteks kevadisel koolivaheajal toimus Estonia pst 8 laste- ja noorteteeninduse, Sõle ja Nõmme raamatukogude koostöös kolmepäevane teatrikuule pühendatud ühine nukuprogramm, kus ühel päeval meisterdati Sõle raamatukogus nukke, teisel päeval mõeldi laste- ja noorteteeninduses samade nukkudega mängimiseks vahva teatrietendus ja kolmandal päeval külastati Teoteatrit. Koos Piret Viisimaa ja Kristiine Truuga tutvuti seal teatri lavatagusega ning sai näha etenduse „Linalakk ja Rosalind“ proovi.

Sügisesel koolivaheajal pakuti laste- ja noorteteeninduses algklasside õpilastele kolmepäevast programmi, kus keskenduti euro tutvustamisele. Meisterdati Euroopa Liidu maade lippe, mängiti raamatuid ja Lastekataloogi tutvustavaid mänge, käidi Eesti Panga muuseumis, kus lisaks giidiga muuseumit tutvustusele said lapsed võistelda infootsimise mängus. Iga päeva lõpetuseks said lapsed vaadata muusikaosakonna videosaalis filme.

Suvel, 1. juunist - 31. juulini korraldati Tallinna Keskraamatukogus lastele juba kaheksandat suve lugemisprogrammi „Suvi raamatuga“. Ettevõtmise eesmärgiks on tõsta laste huvi lugemise kui ühe vaba aja veetmise võimaluse vastu. „Suvi raamatuga“ lugemisprogrammis kutsutakse lapsi suvel lugema ka neid raamatuid, mis ei kuulu n.ö kohustusliku lugemisvara hulka. Lugemisprogrammi jaoks valiti välja 20 uuemat nii eesti- kui venekeelset lasteraamatut. Need lapsed, kes jõudsid kahe suvekuu jooksul läbi lugeda vähemalt 10 raamatut, vastasid raamatute kohta koostatud küsimustikule ning joonistasid loetu põhjal pildi, said osaleda lugemisprogrammi lõpetamisel ja auhindamisel. Lugemissuve lõpuüritus toimus 13. augustil Eesti Kirjanike Maja musta laega saalis, kus lastele esines ka Kanal 2 lastesaatest tuttav tegelane Tudivillu. Lõpuüritusel tänati kõiki 138 lugemisprogrammi lõpetajat. Nendest oli lugeja Karoliina Rebane ainus, kes on osalenud lugemisprogrammis kõigil kaheksal aastal. Lugemisprogrammi raames joonistatud parimatest piltidest koostati näitus, mis aasta jooksul rändas mööda haruraamatukogusid. Suureks rõõmuks leidis nii mõnigi laps sealt üles enda tehtud pildi. 2010. aasta lugemisprogrammi

korraldamise tegi keerulisemaks küll osade haruraamatukogude kollektiivpuhkusele jäämine, kuid lapsed osalesid lugemisprogrammis ikkagi aktiivsemalt kui varasematel aastatel. Juba enne raamatukogu puhkusele jäämist laenasid lapsed endale hulgaliselt programmis olevaid raamatuid, mille nad hiljem tagastasid teistesse Tallinna Keskraamatukogu teenindusosakondadesse ja haruraamatukogudesse.

8.4.2.3 Üritused noortele

Lugemisaasta jooksul toimus keskraamatukogus kolm noorteõhtut teemal „Mõni kirjanik võiks õpetada asju teisiti nägema“. Meeleolukatel kohtumisõhtutel võeti jutuks, kuidas asju teisiti näha, kuidas kirjanik Eestis elab ja mida tähendab kirjanikele lugemisaasta. Sarja külalisteks olid 10. veebruaril Andrus Kivirähk ja Mart Juur, 22. aprillil Contra ja Elo Viiding ning 24. novembril Kaur Kender ja Sass Henno. Kohtumisõhtu teema „Mõni kirjanik võiks õpetada asju teisiti nägema“ võeti Tallinna Keskraamatukogus 2009. a kevadel noorte lugejate seas läbi viidud kultuuriürituste küsitluse tulemustest. Huvi kohtumiste vastu oli suur ja kolmel kohtumisel käis kokku 150 osalejat.

Internetiajastule kohaselt on aktuaalseks teemaks tänapäeval noorte turvalisus ja käitumine internetikeskkonnas. Järjest enam räägitakse internetiohtudest, küberkiusajatest, identiteedivargustest jne. Seetõttu korraldati keskraamatukogus 2010. aastal 5 loengut arvutikaitsest ja turvalisusest internetis. Loengutes jagasid põhikooli klassidele nõuandeid Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse infoturbe spetsialist Anto Veldre ja 2003-2009 ilmunud ajakirja Praktiline Arvutikasutaja toimetaja Ando Urbas. Venekeelse loengu pidas programmeerija ja ärimees Andrei Korobeinik. Loengutest sai aasta jooksul osa 271 õpilast.

6. aprillist kuni 5. maini toimus Tallinna Keskraamatukogus Unicefi Sinine Nädala raames esseede kirjutamise võistlus „Kas noortel on linnas kohta?“. Unicefi Sinise Nädala eesmärgiks oli tutvustada lastele, noortele ja ka lapsevanematele vaba aja veetmise võimalusi ja erinevaid huvitegevusi linnas. Võistluses oodati osalema Tallinna koolide 7.-12. klasside õpilasi. Võistlusele laekus 64 esseed. Tekste hindasid Tallinna Keskraamatukogu töötajad ning Heili Tõnissaar Tallinna Spordi- ja Noorsooametist. Võistluse lõpetamisel esinesid Tallinna Keskkoolide Väitlusklubi liikmed meelelahutusliku näidisevõistlusega. Essevõistluse auhindamist toetas Tallinna Spordi- ja Noorsooamet.

Haruraamatukogudest kõige aktiivsem noorteürituste korraldaja oli 2010. aastal Pirita raamatukogu. Raamatukogu juhataja esitas seitsmel korral lugemisaastat ja Tallinna Keskraamatukogu tutvustava ettekande Pirita Majandusgümnaasiumis kohapeal. Õpilastel oli hea võimalus kohtuda raamatukogus erinevate esinejatega, nt käis külas raamatu „Ebaõnnestunud!“ autor Chris Kala.

RAHVUSVAHELINE LASTERAAMATUPÄEV

1. aprillil tähistati Tallinna Keskraamatukogus rahvusvahelist lasteraamatupäeva ja 2010. a auhind „Järje hoidja“ anti seekord noorkirjanik Ene Sepale. Auhinnaga „Järje hoidja“ tunnustati 2009. a ilmunud ja Tallinna Keskraamatukogus ka 2009. a

enimloetud eesti laste- või noorteraamatu autorit. Sellega tänatakse kirjanikku kui järjepidevuse hoidjat noortele väärt lugemisvara pakkumisel. Kõige populaarsemaks raamatuks Tallinna Keskraamatukogu noorte lugejate hulgas osutus 2009. a kirjastuses Tänapäev välja antud Ene Sepa noorsooromaan „Medaljon“. Tänuüritusel sai näha raamatu põhjal seatud etteastet Kiili Gümnaasiumi teatriringilt Margit Kohjuse juhendamisel ning Pelgulinna Gümnaasiumi 10K klassi Triinu Jürvese juhendatud õpilaste joonistusi. Neist parimaks hinnatud joonistus, mille autoriks on Holger Rannus, kingiti Ene Sepale.

8.4.2.4 Üritused täiskasvanutele

2006. aasta sügisest alates on Tallinna Keskraamatukogus korraldatud igakuist kirjandusürituste sarja „Kella viiene külaline“ (varasema nimega „Kellaviietee“), mille eesmärgiks on tuua meie lugejatega kohtuma kirjanikke ja kirjandusega seotud inimesi. 2010. aastal toimunud kohtumistel olid külalisteks kirjanikud Kati Murutar ja Arvo Valton, ajakirjanikud Maire Aunaste ja Madis Jürgen, ajaloolased Hanno Ojalo, Merike Jürjo ja Eda Kalmre ning kokaraamatute autor Maire Suitsu.

Tihti peale napib täiskasvanutele korraldatud üritustel publikut, kuid märtsis, kohtumisõhtul kirjastuse Petrone Print autorite Epp Petrone ja Kaia-Kaire Hunt'iga, oli kuulajaid hulgaliselt, tõestades reisiraamatute ja reisimise populaarsust lugejate hulgas.

Jätkusid Tallinna Keskraamatukogu kauaaegse direktori Aleksander Sibula mälestusele pühendatud Tallinna Keskraamatukogu peamaja (Estonia pst 8) tutvustavad ekskursioonid. Keldrist põõninguni ringkäik kannab nime Sibulatuur ja neid korraldatakse alates 2009. aastast, kui tähistati A. Sibula 125. sünniaastapäeva.

Euro käibe tulekuga seotud küsimustele vastuseid otsides viidi lugejatele läbi neli euro infotundi. Infotunnid toimusid eesti ja vene keeles. Infotunde viisid läbi sotsiaalministeeriumi meediasuhete nõunik Jana Rosenfeld ja Euroopa Komisjoni Euro *Team'i* liige Silver Vohu.

Septembris korraldas võõrkeelse kirjanduse osakond koostöös MTÜ Norra Sõprade klubiga norra keele tunni, kuhu said tulla kõik huvilised. Tunni alguses tutvustati raamatukogu norrakeelset kirjandust ja siis vesteldi loetud raamatutest. Kõik osalejad said ekraanil taustaks vaadata ka ilusaid pilte Norrast.

2. oktoobril toimus Männiku raamatukogu traditsiooniline sügismatk, millest võttis osa 45 inimest. Seekord rännati kultuuriloolistel radadel Hiiu kandis Mustamäe veeruni välja, külastati ka Hiiu-Rahu kalmistut. Matkajuhiks oli Nõmme muuseumi juhataja Piret Loide.

Männiku ja Pääsküla raamatukogus toimus kohtumine Eesti Genealoogia Seltsi juhatuse liikme Ants Roometsaga. Kohtumine toimus näituse „Eesti kirjandusväljaannetest leitud sugupuud ja suguvõsataabelid“ lisana.

Uue algatusena katsetati 13. - 18. detsembril raamatu- ja filmivahetuse korraldamist. Idee selleks tuli Eesti Kirjanduse Seltsilt. Ettevõtmine oli mõeldud koostööna, kuid

tegelikkuses korraldas seda Tallinna Keskraamatukogu üksinda. Eeldasime, et inimeste huvi raamatuvahetuse vastu on suurem, aga osavõtjate arv jäi suhteliselt tagasihoidlikuks. Tõenäoliselt ei olnud raamatuvahetuse ajastus ja ruumivalik kõige parem. Kevadel 2011 on plaanis uus katsetus I korruse näitusesaalis.

Kännukuke raamatukogus jätkas tegevust kunstihuviliste klubi "Ermitaaž", kus loengutel tutvustatakse lugejatele kunstiraamatuid, kunstnikke ja huvitavaid kunstivoole. Pirita raamatukogus tegutseva kirjandusklubi „Elutuli“ külalisteks olid 2010. aastal Kalju Saareke, Jorma Rotko, Lagle Parek ning Uido Truija, kes tutvustasid kuulajatele enda tegemisi, kirjutisi ja põhjuseid, miks nad kirjutavad ning mida peavad tähtsaks. Ka Pääsküla raamatusõprade klubi oli endiselt aktiivne – saadi kokku nii raamatukogus kui ka väljaspool raamatukogu.

8.4.2.5 Muusikalised üritused

Muusikaosakonna eestvedamisel jätkus Tallinna Keskraamatukogus 5. novembril 2009 neljandat hooaega alustanud Tallinna ja Harju maakonna muusikakoole tutvustav kontserdisari „Väikesed interpreedid keskraamatukogus“. Tallinna Keskraamatukogus 2002. a alguse saanud kontserdisari on kujunenud heaks traditsiooniks, mis annab ülevaate muusikute järelkasvust Tallinnas ja Harjumaal. Sarja iga kontserdi sisustab üks muusikakool, kellel on võimalus anda läbilõige koolis õpetatavatest erialadest ning näidata erinevas vanuseastmes noori muusikuid. Sel hooajal oli sarjas kaheksa osalejat. 2010. aastal esinesid sarjas Rae Huvialakooli, Saue ja Tallinna muusikakoolide, Vanalinna Hariduskollegiumi Muusikakooli, Tallinna Muusikakooli, Tallinna Muusikakeskkooli, Arsise Kellade Kooli, Nõmme ja Lasnamäe Muusikakoolide väikesed interpreedid. Kokku külastas sarja kontserte 470 inimest.

Novembrist 2009 kuni aprillini 2010 kestnud Tallinna Keskraamatukogu uus kontserdisari "Klaver - võimas ja õrn" oli pühendatud klaveri kui instrumendi 300. juubelile. 2010. aasta esimeses pooles toimunud 4 kontserdil esinesid Holger Marjamaa, Diana Liiv; Maarit Saarmäe, Mai Otsa, Katre Kõrtsi ja Kaarel Peäske klaveriklassi õpilased ning klaveriansamblistelts "Allegro". Kokku külastas sarja kontserte 270 inimest.

Uus kontserdisari „Õhtupoolik romantilise muusikaga“ kestab novembrist 2010 kuni aprillini 2011. 2010. ja 2011. aastal tähistatakse mitme romantilise helilooja juubelit – Fryderyk Chopini, Robert Schumanni ja Ferenc Liszti sünnist möödub 200 aastat. Kontserdisari on korraldatud just neid juubeleid silmas pidades, kuid kontsertidel on kavas romantilisi helitöid ka teiste ajastute heliloojatelt. Peamiselt kõlab sarjas kammermuusika. Esitajateks on nii muusikakoolide õpilased kui ka juba tuntust kogunud interpreedid. Sügispoolaastal toimus sarjas 3 kontserti, kus esinesid duo Mari-Liis Vihermäe (flööt) ja Mai Ots (klaver); duo Andreas Lend (tšello) ja Maarit Saarmäe (klaver) ning Gourmet Duo koosseisus Yvetta Uustalu ja Tõnis Tüür. Kontserte külastas kokku 169 inimest.

Lastele ja noortele pakkus muusikaosakond traditsioonilisi muusikalisi raamatukogutunde: „Kevadetund“, „Georg Ots“, „Lauluisa Gustav Ernesaks“ ja „Romeo ja Julia filmitund“.

1. oktoobril kuulutati välja konkurss Lastelehe ja Muusikalehe avasignatuuride leidmiseks. Konkursi eesmärgiks oli elavdada raamatukogu veebikeskkonda ja anda asjast huvitatutele võimalus loomingulisteks katsetusteks. Parimaks signatuuriks oleks valitud töö, mis tabab Lastelehe või Muusikalehe olemust kõige paremini ning sobitub enim kujunduse ja sisuga. Paraku tuli see konkurss nurjunuks kuulutada, kuna laekus ainult 1 võistlustöö. Raske öelda, kas nurjumise põhjuseks oli valdkonna liigne spetsiifilisus või liiga väike auhinnafond.

8.4.2.6 Tallinna linna üritused ja koostöö teistega

Nurmenuku raamatukogus jätkati juba 2008. aastal alanud koostööd Harry ja Lully Gustavsoniga. Jaanuarist kuni maini toimus nende eestvedamisel ürituste sari „Nukuteater – laste fantaasiarikaste mängude ja loovuse algus“, kus lapsed said tutvuda nukuteatri nende külgedega, mida igakord teatris käies ei näe. Üritustel anti võimalus ennast teatrimängus proovile panna, meisterdada toredaid nukke ja näha nukuetendusi. Oodatud olid nii lasteaia- kui koolilapsed, aga ka kodulapsed vanaemade-vanaisadega. Kohtumistest osavõtt oli tasuta. Palju lapsi külastas Nurmenuku raamatukogu siis, kui külas olid sellised esinejad nagu Are Uder, Riho Tammert, Helika Rätsep, Mart Puust, Tiina Tõnis, Altmar Loorits. Projekti toetasid Hasartmängumaksu Nõukogu, Eesti Kultuurkapital ja Tallinna Kultuuriväärtuste Amet.

2010. a kevadel korraldas Eesti Lastekirjanduse Keskus traditsioonilist Nukitsa konkursi, kus lugejaküsitluses hindasid raamatuid lapsed ise. Nukitsa konkursi eesmärk on jõuda selgusele, kes on laste arvates kahe viimase aasta esmatrükkide põhjal hinnates parim eesti lastekirjanik ja parim eesti lasteraamatuillustraator. Tallinna Keskraamatukogus koguti laste hinnanguid raamatukogudes kohapeal, Sääse ja Pirita raamatukogude töötajad käisid raamatuid tutvustamas ka koolides. Koguti kuni 16-aastaste lugejate hinnanguid, kus kirjanike kategoorias võistles 180 raamatut ja kunstnike kategoorias 234 raamatut. Tallinna Keskraamatukogus laekus parima eesti lastekirjaniku väljaselgitamiseks kokku 822 hinnangut. Kuni 16-aastaste lugejate hinnangute järgi sai Tallinna Keskraamatukogus parimaks eesti lastekirjanikuks Andrus Kivirähk raamatuga „Kaka ja kevad“. Parima eesti lasteraamatuillustraatori väljaselgitamiseks laekus raamatukokku 847 hinnangut, parimaks illustraatoriks hinnati raamatu „Kaka ja kevad“ illustreerinud kunstnik Heiki Ernits. Sama raamatu autorid võitsid ka üle-eestilise Nukitsa konkursi.

Aastal 2010 jätkas Beebide Loovustuba Christina Lääne eestvedamisel oma tundide läbiviimist Tallinna Keskraamatukogu erinevates haruraamatukogudes, kus tutvuti raamatukogudega ja mängiti omamoodi loovaid lugemismänge. 2010. aastal käidi 28. jaanuaril ja 9. oktoobril Sõle raamatukogus ning 6. novembril Torupilli raamatukogus. Kännukuke raamatukogus said lugejad osa beebide loomingust näitusel „Triibud ja mustriid“.

8. mail osales Tallinna Keskraamatukogu raamatukogubuss Katarina Jee Tammsaare pargis Euroopa Päevale pühendatud üritusel „Päevaga läbi Euroopa!“. Tegemist oli tasuta meelelahutusüritus, mille jooksul sai külastada Euroopa Liidu liikmesriikide saatkondi ja Euroopa Liidu maja. Lisaks toimus suur kogupereüritus Tammsaare

pargis, kus oli võimalus sisse astuda ka raamatukogubussi. Raamatukogubussis sai tutvuda Euroopa riikidest reisiraamatute väljapanekuga ning lastele pakuti lahendamiseks erinevaid Euroliitu tutvustavaid nuputamisesandeid.

15. mail, Tallinna Päeval, korraldati Tallinna Keskraamatukogus kirjanduslikke jalutuskäike, kus raamatukoguhoidjad tutvustasid linnaosade kirjanduslikke paikkondi, rääkisid kohamuistendeid ja legende. Lisaks korraldati raamatukogudes Tallinna teemalisi tunde. Eestikeelse kirjanduse osakonna raamatukoguhoidja Alvar-Jaanus Tamme eestvedamisel toimus jalutuskäik Tallinna Keskraamatukogu eest (Estonia pst 8) Nunne tänavale, kus 1907.a avas ukse Tallinna Linna Maksuta Avalik Raamatukogu ja Lugemistuba. Seejärel kohtuti Snelli tiigi juures kirjanik Olev Remsuga, kes rääkis oma erinevatest Tallinnast äraminemistest ja naasmistest ning tutvustas raamatut „Rongiga maailma lõppu“.

Laste- ja noorteteenindus viis koos Tondi raamatukogu ja võõrkeelse kirjanduse osakonnaga läbi kirjandusliku jalutuskäigu vanalinna, kus sai kuulda sealsete majade, tänavate ja tornide kohta erinevaid legende ja tondijutte. Ka Kalamaja raamatukogu eestvedamisel jalutati vanalinnas. Nõmmel aga tutvustas õpilastele Nõmme muuseumi juhataja Piret Loide lähiümbruses elanud kirjanike (E. Puskar, L. ja H. Meri, H. Mänd, M. Sillaots, G. Helbemäe, M. ja E. Raud, I. Kolla, V. Panso) elu ja loomingut. Kadrioru ja Torupilli raamatukogu korraldasid ühise kirjandusliku jalutuskäigu Kadriorgu. Kortere lamutega uusraajoonides vajas ettevõtmine vähe teistmoodi lähenemist ning Männi ja Säase raamatukogude üritus Männi pargis õnnestus igati. Jutustati legende Tallinnast ja korraldati viktoriini, mõistatati ja tehti liikumismänge.

2010. aastal jätkati koostööd Tallinna Bibliofiilide Klubiga. Rõdusaalis (vanade raamatute kogus) toimunud bibliofiilide kohtumisõhtud andsid võimaluse ka raamatukogu lugejatele ja teistele huvilistele kohtuda erinevate esinejatega. „Bibliofiiliast Soomes“ räägis Anneli Kalajoki Mika Waltari Ühingust, tähistati Vallo Rauna 75 sünnipäeva, külalisteks olid Märt Väljataga, Madis Arukase, Gostel Gerndorf, Viive Noor.

Raamatukogudes jätkusid „Ole Kaasas!“ lühikoolitused, kus õpetati kasutama ID-kaarti ja e-teenuseid. „Ole Kaasas!“ on Eesti Telekom, EMT, Elioni, MicroLinki ja Vaata Maailma SA poolt algatatud inimeste internetti kaasamise projekt, mis toetab „Minu Eesti“ algatust.

22. mail oli raamatukogubuss Katarina Jee kohal Tallinna Lauluväljakul toimunud Maijooksul ja Party On Wheels2-1. Raamatukogubuss oli avatud kõikidele SEB maijooksust osavõtjatele. Party On Wheels2 (POW) raames tutvustati raamatukogubussi võimalusi liikumiskustega inimestele. Party On Wheels2 (POW) on juba teist aastat toimuv kolme ettevõtliku ratastoolis noore algatatud projekt, mille eesmärgiks on informeerida Eesti noori ja teisi ühiskonnaliikmeid liikumispuudega noorte igapäevastest tegemistest.

29.-30. mail osales raamatukogubuss Katarina Jee Tallinna Lauluväljakul EMT Koguperefestivalil. Tallinna Keskraamatukogule oli sellel festivalil osalemine esmakordne. Raamatukogubussis tutvustati lastele suvist lugemisprogrammi „Suvi raamatuga 2010“. Koguperefestivalil sai raamatukogubussis ka joonistada, lahendada

nuputamisesandeid ja uurida põnevaid raamatuid. Kahe rõõmsa ja tegusa päeva jooksul külastas raamatukogubussi peaaegu 600 inimest, neist 334 lapsed.

1. juunil, lastekaitsepäeval, avati Tallinna Loomaaias toimunud perepäeval juba viiendat aastat Tallinna Keskraamatukogu Looduse lugemissaal, kus kõik huvilised said terve päeva jooksul osaleda viktoriinides, vaadata nukuetendusi, joonistada, meisterdada ning lahendada ristsõnu. Lugemissaalis toimus ka kohtumine Mati Kaalu ja Aleksei Turovskiga, kes tutvustasid äsjailmunud raamatut „Nad kuuluvad maailmale“. Looduse lugemissaalis tegutsemine on raamatukogu töötajatele olnud alati üheks põnevaks ja rõõmsaks väljakutseks, mis liidab inimesi ja annab hea impulsi edaspidiseks koostööks.

Kadriorus, E. Vilde Muuseumi esisel platsil toimus 18. septembril eesti kirjanduse sügislaad ja kirbukas. Ka Tallinna Keskraamatukogu müüs kirbukal raamatuid. Eraldi programm oli sügislaadal korraldatud lastele. Keskraamatukogu töötajate poolt loodi Vilde verandale laste Lugemispesa, kus igal täistunnil sai põnevalt ja kirjanduslikult lustida.

E. Vilde Muuseumiga tehti 2010. a koostööd ka Eduard Vilde 145. sünniaastapäevale pühendatud reisijutukonkursi „Minu reisuelamused“ läbiviimisel. Konkurss kestis 5 kuud ja kokku laekus 180 reisijuttu üle kogu Eesti. Žüriiliikmeteks olid kirjanikud Doris Kareva ja Jaanus Vaiksoo, Tallinna Pääsküla noortekeskuse töötaja Liisa Pett, Tallinna Keskraamatukogu laste- ja noorteteeninduse pearaamatukoguhoidja Anneli Kengsepp, Tallinna Inglise Kolledži õpetaja Karin Muller ja E. Vilde Muuseumi kuraator Piret Meos. Auhindade pidulik kätteandmine toimus Estonia kontserdisaalis 18. detsembril.

8.-15. oktoobril tähistati Eestis Täiskasvanud Õppija Nädalat, mille raames toimusid Tallinna Keskraamatukogus erinevad koolitused.

8.–22. oktoobrini liinil nr 4 sõitnud TÕN 2010 kleebistega tähistatud õpitrammis jagasid laupäeval, 9. oktoobril Tallinna Keskraamatukogu infomaterjale raamatukogu vabatahtlikud.

20. oktoobril tähistati koostöös Eesti Pimedate Raamatukoguga ettelugemise päeva. Lastele lugesid raamatuid ette näitlejad, kelle jaoks ettelugemine on ka töö. Nimelt on nad lugenud peale tekste mitmetele heliraamatutele, et ka nägemispuudega inimesed saaksid rikkalikust raamatumaailmast osa. Laste- ja noorteteeninduses luges lastele raamatuid ette näitleja Külli Palmsaar ja Pirita raamatukogus Hans Kaldoja. Samas tutvustati lastele ka käsitööna valmistatud põnevaid puuteraamatuid, mis on mõeldud pimedatele lastele käelise tunnetuse ja fantaasia arendamiseks. 15.-30. oktoobrini sai Tallinna Keskraamatukogu kodulehel kuulata katkendeid Eesti Pimedate Raamatukogus salvestatud uuematest heliraamatutest.

8.-14. novembril tähistati Tallinna Keskraamatukogus Põhjamaade raamatukogunädalat, mis kandis sel aastal nime „Maagiline Põhjala“. Põhjamaade raamatukogud ja Põhjala Ühing on tähistanud raamatukogunädalat juba alates 1997. aastast. Nädala tähistamine on levinud ka Baltimaades, Eestis toetab nädala korraldamist Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esindus. Sel nädalal tutvustati raamatukogus raamatuid trollidest, muumidest, erinevatest nõidadest ja loeti jutte

haldjatest. Samal ajal algas ka Tallinna Keskraamatukogu joonistusvõistlus „Maagiline Põhjala“. Võistlusele laekunud parimaid joonistusi sai vaadata ja hinnata Lastelehel.

8.4.2.7 Lugesisaasta üritused

2010. aasta oli Eestis lugemisaasta, mille eesmärgiks oli tuletada meelde, et lugemine on nauding, mis annab nii elamusi kui teadmisi. Kuigi raamatukogudele on iga aasta lugemisaasta, siis oli möödunud aasta kindlasti nii võimaluseks kui väljakutseks ennast ühiskonnale veelgi rohkem teadvustada.

Noortele toimus kohtumiste sari nimega „Mõni kirjanik võiks õpetada asju teisiti nägema“. Kohtumistel analüüsiti, kas kirjanik näeb asju teisiti, kuidas kirjanik Eestis elab ja mida tähendab kirjanikele lugemisaasta. Sarja külalisteks olid kirjanike tandemid Andrus Kivirähk ja Mart Juur, Contra ja Elo Viiding ning Sass Henno ja Kaur Kender.

Lugemisaastal tulid „Lavalaudadelt lugemistuppa“ ehk teatrist raamatukokku mitmed tuntud näitlejad, kes rääkisid lastele või noortele oma raamatuelamustest ja lugesid ette paremaid palasid. Kohtumised näitlejatega toimusid erinevates haruraamatukogudes, oodatud külalisteks olid Liivika Hanstin, Rasmus Kaljujärv, Karol Kuntsel, Evelin Pang, Karin Rask, Garmen ja Margus Tabor ning Taavi Tõnisson.

Lastega käisid kohtumas sarja „Tere, kirjanik!“ raames Wimberg, Ilona Martson, Kadri Hinrikus.

Kännukuke raamatukogus korraldati mudilastele lugemisaasta tähistamiseks teemaüritusi raamatutest, nende hoidmisest ja räägiti, millised olid raamatud vanasti.

01.03-01.06 kutsuti Tallinna Keskraamatukogus lugejaid jagama teistega oma lugemiselamusi - „Lugeja soovib lugejale“. Kirjapandud lugemissoovitustest tehti kokkuvõtte ja sügisel koostati raamatukogudes enimsoovitatud raamatutest näituseid. Enimsoovitatud autoriteks olid Stieg Larsson, Sofi Oksanen ja Wilhelm Moberg.

Tallinna Keskraamatukogu esisel tänaval toimus 7.-8. mail ja 10. septembril raamatutäika, kus müüdi ilu-, teadmis- ja lastekirjandust, mida oli raamatukogus suures eksemplaarsuses või millest on välja antud uusi trükke. 20. detsembril toimus raamatutäika Estonia pst 8 suures saalis.

5. novembril toimunud Aleksander Sibulale pühendatud erialapäeval keskenduti lugemisaasta valguses teemale „Raamatukogu kirjandus- ja infoühiskonnas“. Kuulajaid oli kokku tulnud Eesti raamatukogudest ligi 80. Lugemisaasta lõpetuseks avati 6. detsembril salmikute näitus „Ela ilmas kui lind, pea meeles ka mind!“, kus sai lugeda ilusaid soove ja salme, elu jooksul kogutud tarku mõtteid, armsaid luuletusi, aforisme ja laulusõnu. Näituse koostamisele aitas kaasa Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna vanemteadur Eda Kalmre.

13.-18. detsembrini toimus Tallinna Keskraamatukogu ja Eesti Kirjanike Seltsi koostöös raamatu - ja filmivahetus.

Lugemisaasta iseorganiseerus raamatukogus hästi, tehti seda, mida on alati tehtud. Kõige positiivsemaks tulemiks oli see, et ühiskonnas räägiti tavapärasest rohkem lugemisest, raamatutest ja raamatukogudest. Lugemisaasta alguses oli tunda meedia kõrgendatud huvi raamatukogude tegevuse ja plaanide vastu. Hiljem kahjuks huvi vaibus.

9. Bibliograafia- ja infotöö

2010. aastal koostati Tallinna Keskraamatukogus 1099 artiklikirjet, sh 1001 (91%) eestikeelset ja 98 (9%) venekeelset kirjet. Kõige rohkem kirjeid tehti 100% bibliografeeritavatest ajakirjadest Üks, Oma Hobu ja Reisimaailm. Valikuliselt bibliografeeritavatest ajakirjadest koostati kõige rohkem kirjeid ajakirjast Oma Maitse. Mitmed kirjed kuuluvad, vastavalt artikli sisule, samaaegselt kahte või ka kolme ISE temabaasi:

ISE temabaas	2010		2009	
Sport, turism, vaba aeg	575	46%	720	56%
Maamajandus ja keskkond	143	11%	67	5%
Humanitaaria	120	9%	83	6%
Loodus- ja täppisteadused	89	7%	157	12%
Meditsiin ja tervishoid	79	6%	107	8%
Ühiskonnateadused	78	6%	33	3%
Kunst, muusika, teater, film	75	6%	68	5%
Haridus	60	5%	8	1%
Tehnika. Tööstus. Ehitus. IT	21	2%	41	3%
Keel ja kirjandus	20	2%	16	1%
Kokku	1265		1300	

9.1 Andmebaaside loomine

Eelmisel aastal oli Tallinna Keskraamatukogu kohustuseks bibliografeerida andmebaasi ISE 100% artikleid ajakirjadest Lemmik, Loodusesõber, Muscle & Fitness, Oma Hobu, Oma Maitse, Orienteeruja, Reisimaailm, Sinuga, Üks. Valikuline bibliografeerimiskohustus oli ajakirjadest Oma Maitse, Toit ja Tervis ning Köök. Kahjuks jätkas valikbibliografeeritavatest ajakirjadest 2010. aastal ilmumist vaid ajakiri Oma Maitse.

Alates aprillikuust lisandusid valikbibliografeeritavatena väljaanded Linnaleht: Tallinn, Pealinn ning nende venekeelsed sõsarväljaanded Stolitsa ja Linnaleht: na ruskom jazõke ning Tiit Kändleri toimetatavad Eesti Päevalehe teadusartiklid. Mais lisandus valikuliselt bibliografeeritavate väljaannete nimekirja Postimehe Tallinna ning Tartu väljaande vahel ebaregulaarselt ilmuv Maraton.

2010. aastal koostas Tallinna Keskraamatukogu projekti raamatukogu elektrooniliste kollektsioonide andmebaasi loomiseks. Andmebaasi alustati kirjete sisestamist novembrikuus. Enamuse sisestatud kirjetest moodustavad praegu raamatukogu ajalugu käsitlevad dokumendid, mis ei ole lugejatele nähtavad.

2010. aasta lõpu seisuga oli lugejatele avalikustatud e-noote, 2009.a ja 2010.a omaloominguliste konkursside võitjate teoseid, raamatukogu aastaaruanded, 2010.a Aleksander Sibulale pühendatud raamatukoguhoidjate erialapäeva video kirjanike esinemistest. Kirjeid sisestatakse andmebaasi jooksvalt.

9.2 Infopäringud

Infopäringud	Muutus
2006	12658
2007	14061
2008	16300
2009	15616
2010	10745

*Leidumuspäringuid statistikasse ei arvestata.

2010. aastal on päringute arv langenud peaaegu 1/3 võrra. Üheks päringute arvu languse põhjuseks on haruraamatukogude 32-päevased kollektiivpuhkused. Kui 2009. aastal oli kollektiivpuhkusel ainult Nurmenuku raamatukogu, siis 2010. aastal seoses eelarve vähenemisega ka Kadrioru, Kännukuke, Männi, Pelguranna, Sõle ja Tondi raamatukogud. Aina rohkem kasutatakse koolitööde tegemiseks internetiallikaid, mis ei pruugi aga olla alati tõesed.

Eestikeelse kirjanduse osakonna lugemissaali infopäringute analüüsist selgus, et teemapäringuid esitati kõige enam kunsti, meelelahutuse ja spordi valdkonnast, aga ka geograafia, ajaloo ja meditsiini alalt.

Raamatukoguhoidja poole pöördui ka isiklike muredega, nt terviseprobleemidega ning küsiti vastavasisulist kirjandust: naha-, silmahaiguste, söömishäirete jms kohta. Huvitavamateks päringuteks möödunud aastal olid: lapse aju uurimine, biokütused, teaduse arengu positiivne mõju Eesti jaoks, osoonikihi lagunemine, pokkeriturism, kunst reklaaminduses.

Vanade raamatute kogu töötajale esitatud huvitavamad päringud olid Eesti Vabariigi panganduse ajalugu ja fileepits.

Jätkuvalt juhendati lugejat ise päringule vastust leidma. Põhjalikumad juhendamised loeti individuaalkoolituste hulka. Juhendamiste ja koolituste tulemusena on lugejad teadlikumad ning iseseisvamad ise tõese informatsiooni otsimisel.

Näiteid infopäringute temadest haruraamatukogudes: säästev Eesti, intellektuaalne eraomandi kaitse, kitarr ajalugu, mida saab mõõta ja käega katsuda, kuidas arvutada tangensi kraade ja miinuseid, kuidas vabaneda sipelgatest, ehete ajalugu, kuidas paigutada koduriulitel raamatuid, millise kaubamärgi all pakub Rakvere lihakombinaat kalkuniliha, veepuhastus, ehitusmaterjalid, loodusturundus,

valgusreostus, sarimõrvarid, kalmude kujundamine, prantsuse detektiivid, esimene diktofon jne.

Valmis 20 kirjandusnimestikku, neist populaarseimaks osutus nimestik raamatutest, mille järgi on tehtud ka film.

Kokkuvõte

2010. aasta on olnud kahtlemata tähelepanuväärne tervele Eesti ühiskonnale. Ühelt poolt jätkus majanduskriis, mis tähendas raamatukogule endale toimetulemist kitsenenud majandusoludes, samas aga pidi raamatukogu pakkuma tuge ja võimalusi neile, keda majanduslangus ühel või teisel moel on puudutanud. Teisalt algasid ettevalmistused liitumiseks eurosooniga 01.01.2011. 2010. aasta oli kuulutatud ka lugemisaastaks. Kõige selle taustal jätkas raamatukogu oma tavapärast tegevust – pakkudes inimestele parimal võimalikul moel ligipääsu informatsioonile, teadmistele ja kultuurile ning toetades igakülgset elukestvat õpet ja enesetäiendamist.

Viimase nelja aastaga on tõusnud Tallinna Keskraamatukogu lugejate arv 16,2%, külastuste arv 29,5% ja laenutuste arv 23,3%.

2010. aastal kasutas Tallinna Keskraamatukogu teenuseid 72 501 lugejat, s.o 1 829 lugejat (tõus 2,6%) rohkem kui 2009. aastal. Suur osa lugejatest, s.o 98,8%, kasutab raamatukogus just teavikute kojulaenutuse teenust. 20,9% lugejatest on alla 17-aastased, neist 97,8% kasutavad ka kojulaenutuse teenust. 2010.aastal kasutati raamatukogu arvuteid 123 948 korda.

Lugejad külastasid raamatukogu rohkem kui miljon korda. Nii palju külastati raamatukogu viimati aastal 2004, kui tegutses kaks haruraamatukogu rohkem kui tegutseb täna. 2009. aastaga võrreldes suurenes külastuste arv 7%.

Eelmisel aastal korraldati raamatukogus 1076 üritust (erinevad konkursid, muinasjututunnid, kirjanduslikud jalutuskäigud jpm), 3105 individuaalkoolitust ja 477 rühmakoolitust. Raamatukogu üritustel, individuaal- ja rühmakoolitustel oli osalejaid 29 009. Lugejatel oli võimalik külastada 327 näitust ning tutvuda 1019 väljapanekuga.

2010. aastal laenasid lugejad koju 1 738 520 teavikut, s.o 21 163 laenutust (1,2%) rohkem kui 2009. aastal.

2011. aasta tuleb raamatukogule väga keeruline, sest eelarve on 2010. aasta tasemel. Tegevuste kokkutõmbamine ja arenduste ärajätmine ühe aasta jooksul ei oleks jätnud raamatukogu tegevusele väga olulist jälge. Kuna aga eelarvevahendite nii oluline kärpimine pikeneb nüüd veel vähemalt teisekski aastaks, siis tähendab see raamatukogu olulist vaesumist nii oma kogu kui ka inventari ja infotehnoloogia poolest ning tähendab meie konkurentsivõime vähenemist teiste kultuuri- ja haridusasutustega võrreldes. Samuti toob eelarve nii oluline vähenemine kaasa olukorra, kus ainuüksi endisele tasemele jõudmine vajab täiendavaid ressursse.

Raamatukogu aruanne on koostatud Tallinna Keskraamatukogu administratsiooni, töötlusosakonna, teenindusüksuste ja haruraamatukogude aruannete põhjal ja struktuuriüksuste juhtide abil.

Kaie Holm
Direktor

Triinu Seppam
Teenindusdirektor